Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...най 1921 оной ...ын 21-һээ гарана. | № 146 (18469) | 1990 оной июнин 26, вторник | Сэн 3 мүн.

РСФСР-эй Коммунис партиин эмхидхэн байгуулгын съезд

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...ной июнин 23-да Москвагай Кремлиин Ехэ ордон ...СФСР-эй Коммунис партиин эмхидхэн байгуулгын ...удэлмэрээ үргэлжэлүүлбэ. ...байгаа. ...эй ЦК-гай секретарь, ...ЦК-гай Россин бюро...ын Ю. А. Манаенков ...үрүүлэлгэ доро үглөөнэй ...дани үнгэрөө. ...ын комиссиин түрүүлэгшэ ...дахинаа дуугаа үгэлгын дүнгүүдые сонособо. РСФСР-эй Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретаряар И. К. Полозков һунгагдаба. Делегадууд тоололгын комиссиин протоколые батална.

Удаань съездэ хабаадагшадай урда И. К. Полозков богони үгэ хэлээ. Саашадаа тэрэнэй түрүүлэлгэ доро заседани үнгэрһэн байна.

РСФСР-эй Компартиин хүтэлбэрилхы зургаануудые бүридхэхэ гурим съезд хаража эхилээ.

Забһарлалгын һүүлээр КПСС-эй XXVIII съездын Программна мэдүүлгын ба КПСС-эй Уставай проектнүүдээр «РСФСР-эй Коммунис партиин мүнөөнэй байдал ба түрүүшын ээлжээнэй зорилгонууд тухай» резолюцинуудые, «Россин коммунистнуудта, арадуудта Хандалга», мүн тэрэшэлэн «Россин Федерациин олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ РСФСР-эй Компартиин эмхидхэн байгуулгын съездын хандалга тухай» резолюци делегадууд зүбшэн хэлсэжэ эхилээ.

Партиин Центральна Комитедэй бүридэлдэ кандидатурануудые дэбжүүлхэ талаар шанга үгэ буляалдаан болобо. Удаань дуугаа үгэлгэн үнгэргэгдөө.

Съезд дээрэ олон тоото асуудалнуудта М. С. Горбачев дэлгэрэнгы харюунуудые үгэһэн байна.

Тоололгын комиссиин элидхэһэнэй һүүлээр съезд РСФСР-эй Компартиин Центральна Комитедэй һунгагдаһан бүридэлые батаһан байна.

Съездын хүдэлмэриин хоёрдохи шатада РСФСР-эй Компартиин шалгалтын комиссиин түрүүлэгшые һунгаха шиидхэбэри делегадууд баталан абаа.

Заседаниин эсэстэ РСФСР-эй Коммунис партиин эмхидхэн байгуулгын съездын хүдэлмэриин түрүүшын шатын түгэсэһэн тухай РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь И. К. Полозков соносхобо.

...ФСР-эй КОММУНИС ПАРТИИН МҮНӨӨНЭЙ БАЙДАЛ ...А ТҮРҮҮШЫН ЭЭЛЖЭЭНЭЙ ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ

РЕЗОЛЮЦИ

...ссин Федерациин коммунистнуудай парти эмхидхэн ...съездын делегадууд, орон болон парти доторхи ...изисэй оршомдо оронхой гэжэ сэгнэнэбди, тиимэ...эй эблэрэл, обществын нэгэдэлгэ ба шэнэлэлгэ ...ар хойшолуулашагүй бодото ябуулгануудые хэхэ ...табина. Кризисэй шалтагаанууд гэхэдэ: нэгэ хү...олгын ба хүгжэлтын зогсоһон үедэ социализмын ...муудалга, шэлжэн оролгын үеын зайлашагүй ...үүд, хубилган шэнэдхэлгын эрхэ байдалда рефор...бэелүүлгэдэ үзэгдэһэн алдуунууд болон эндүүнүүд ...шэ. Онсо харюусалгатай, хүндэ хүшэр ба аюул...оромнай ороод байна. Хуушанай полити...экономическа байгуулалтанууд ехэ хүндүүлхэйгээр ...дана, харин шэнэнүүдые байгуулга тэдэниие усад...эгдэнэ, ажабайдалай эрилтэнүүдһээ үлэнэ, гүн ...тэрэ зарим ушарта ябуулагданагүй. Хэдэн ар...үүдтэ бии болоһон олон асуудалнууд мүнөөдөө ...шадагдаагүй. Захиралгын—албан хойрог бай...бусалгын аюул байһан зандаа.

...дотор зүришэлдөөнүүд бүри хурсадана, эконо...олитическэ ба социальна түгшүүрилтэ байдал үргэ...ономикодохи, хэрэглэмжын дэлгүүр дээрэхи байдал ...алда экономикын хүсэл оролдолгонууд ба нүлөөн ...зоной олонхиин ажаһуудалай хэм хэмжээн ...Абари зангай үндэһэ һууринууд муудана, журам сахиха ябадал эрид һуларна, гэмтэ ябадал хэхэ ...үргэдэнэ. Общество дотор национальна, террито...олон социальна шэнжээрээ холодон таһарха яба...ырнэ. Гүрэнэй дотоодын аюулгүй байдалда, ССР ...рин бүтэн байлгада бодото аюул бии болонхой. ...рхи тогтууригүй байдалһаа арад зон эсэнхэй.

...Федерациин олон асуудалнууд бүри гүнзэгырөө: ...ээ даанхай байдалай үгы байһан ушар, РСФСР-тэ ...политическэ болон экономическа системэ Россиие ...эсэнүүдые үгэгшэд болгоо, республика доторхи ор...лые, бүхы арадуудай, илангаяа Хойто зүгэй, Си...лас-Дурна зүгэй үсөөн тоото арадуудай, һуудал ...жилэд орёо болгоо. Зарим нютагууд экологическа ...соролой захада хүрөөд байнхай. Россин оюун бо...хэхэ, арадуудай түүхын дурасхаалые һэргээхэ, тэ...болбосоролой үнэтэ нангин юумэнүүдые арша...алха, патриотизм хүмүүжүүлхэ асуудал онсо хурсаар ...гэшэ.

...засагай зургаануудта, ороной политическэ хүтэл...айдабаряа буураһан ябадал бүри хурсадана. Обще...түүритай байлгые, тэрэниие шэнэлэлгые лаб хан...эй партиин олон организацинууд болон байгуулал...бодото дээрээ эдэбхигүй хараа бодолтой байна, үзэл ...одо һонор хараа шугам зохёогоогүй, олониитэтэй ...нуудтай, ниитын эмхинүүд болон хүдэлөөнүүдтэй ...өөрэлдөө хэнэгүй. Общество дотор өөрынгөөл ...убилган шэнэдхэлгын эршэтэ ябуулгануудһаа парти ...гэшэ. КПСС дотор хубилган шэнэдхэлгэ ябуулха ...партийна конференциин шиидхэбэринүүдые дүүр...э баримтагүйгөөр удаарһан байна. Имагтал энэм...эйнь нэрэ хүндын доошололгын шалтагаануудай ...боно. Байдал үшөө юунһээ мууданаб гэхэдэ, демокра...гү, али социализмын «бодото» үндэһэ һууринуудые ...н, национальна шэнэдхэлгын туг доро партиие до...һандаргааха һэдэлгэнүүд гаргагдана ха юм.

...ын мүнөөнэй байдалай түлөө политическэ ба мо...рюусалга КПСС дааха ёһотой. Эдилгэ абадаг этэ...э, дүтынхидөө дээшэнь гаргаха, түрэл гаралай та...ууха ябадалһаа арюудхаха үлүүсэ хангалга усадхаха хэрэгээ парти эсэстэнь хүргэхэ ёһотой. Гаргагдаһан алдуунуудай түлөө ЦК-гай болон Политбюрогой гэшүүдэй, коммунист-хүтэлбэрилэгшэдэй хүн бүхэнэй харюусалгын хэмжээе тодорхойлхо ушартай.

Энээнтэй хамта съезд үнэн сэхээр, шэн габьяатайгаар хүдэлһэн, Эсэгэ ороноо хамгаалһан, хубилган шэнэдхэлгын хэрэгтэй байһые мэдэрһэн, шэнэдхэлгын харгы замаар эрид шууд алхам хэһэн хүнүүдые муушалха һэдэлгэнүүдые съезд эрид шууд буруушаана.

1917 оной октябрьда Россин арадуудай хэһэн социалис шэлэлгын зүб байһанда ямаршье һэжэг бидэндэ, Россин коммунистнуудта, байхагүй. Хүн түрэлтэнэй түүхэтэ хүгжэлтын бүхы ябасаар олдоһон харгы замһаа хадуурха гэшэ гашуудал хохидолто алдуу болохо байна ха юм. Үнгэрһэн сагай алдуунуудые үнэн зүбөөр шүүмжэлгые совет хүнүүдэй үнэн сэхэ ажалые буруушаалга болгожо болохогүй.

Орон доторхи хүндэ хүшэр кризис хадаа социалис үзэл сурталаар бэшэ, харин тэрээн тухай буруу ойлгомжын политикаар, хүдэлмэрилэгшые — зөөриһөө, эрхэтэниие — засагһаа, хүниие соёл болбосоролһоо холодуулгаар бии болоһон байха юм.

Арадай үндэһэн аша туһануудай түлөө партиин гансал эршэ түгэс, шэн зоригто ажал ябуулга хадаа тэрэнэй түрүү үүргэ, ажалшадай бата ба эрид шууд дэмжэлгэ хангаха аргатай гэжэ съезд тоолоно.

Тэрэнэй арадуудай зохёохы, байгуулхы хүсэнүүдые нэгэдүүлгын түб болохо гэжэ республикын Компарти оролдохо юм. Арадай засагай зургаануудтай бүтэмжэтэйгээр хамта хүдэлэлгэ, ажалшадтай нэгэдэлгэ, бүхы түрүү хүсэнүүдтэй нягтаар харилсалга, доторой демократическа нэгэдэл хадаа хубилган шэнэдхэлгын түйлалтануудые гүнзэгырүүлхэ хэрэгэй талаар Россин Федерациин коммунистнуудай ажал ябуулгын үндэһэ һуури, эрхэтэнэй амгалан тайбан байдал ба эблэрэл батадхалгада оруулһан тэрэнэй хубита болохо байна.

КПСС-эй ЦК-гай Россин бюро хангалтагүйгөөр хүдэлөө, республикын партийна организацинуудай ажал ябуулгые тааруулан нэгэдүүлхэ түб болоогүй, Россин партийна конференциие бэлдэлгэдэ ёһотой нүлөө үзүүлээгүй гэжэ съездын делегадууд тэмдэглэнэ.

Республикын ниитын ажабайдалые эрид шууд шэнэлхэ талаар политическэ тодорхой программые зүбшэн хэлсэлгэдэ ба съездын хоёрдохи шатада баталан абалгада бэлдэхыень РСФСР-эй Компартиин Центральна Комитедтэ съезд даалгаба. Тиихэдэ түрүүшын ээлжээнэй зорилгонууд гэжэ эдэниие тоолонобди:

— политическэ, экономическа, социальна болон оюун ухаанай һалбаринуудта реформонуудые эршэтэйгээр, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлһэнэй, ажалшадай үндэһэн шухала аша туһануудые хамгаалдаг ниитын хүдэлөөнүүд болон бүлэгүүдые нэгэдүүлһэнэй, тогтууритай байдал бэелүүлһэнэй үндэһөөр обществые кризисһээ гаргалга;

— шэнэ Союзна договорые һайн дуранай үндэһөөр баталалгые политическэ али болохо талаһаань дэмжэлгэ. Тэрэмнай ороной бүхы газар дээрэхи хүн зоной эрхэтэнэй эрхэнүүдые заатагүйгөөр сахилга хангаха, республикануудай, бэеэ даанги РСФСР-ые оруулалсан, аша туһануудые тэнсүүритэй болгохо ёһотой;

— тэдэнэй бүрин гүйсэд засаг түрые батадхалгада РСФСР-эй Верховно Соведтэ, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ туһа хүргэлгэ кризисһээ тэрэниие гаргаха, гуримшуулагдадаг дэлгүүрэй экономикодо шэлжэн оруулга бэелүүлхэ, хуули ба гурим журам бэхижүүлхэ, эмхидхэгдэмэл гэмтэ ябадалтай, далда экономикотой болон обществодо харша бусад үзэгдэлнүүдтэй тэмсэл шангадхаха талаар республикын гүрэнэй засагай ба хүтэлбэрилгын зургаануудай оролдолго х...шээл дэмжэлгэ. Һунгагшадай, партийна организацинуудай урда политическэ, экономическа, оюун ухаанай һалбаринуудта реформонуудые бэелүүлгын түлөө депутат-коммунистнуудай харюусалга дээшэлүүлгэ. Бүхы шатын Соведүүдтэ партийна бүлэгүүдые бүридүүлгэ, КПСС-эй политическэ хараа шугамые бэелүүлхэ зорилготойгоор тэдэнэй ажал ябуулгые таарaлдуулга;

— ажалшадые, илангаяа хүн зоной багаар хангагдадаг бүлэгүүдые, социальна талаһаань хамгаалха бүлэг хэмжээнүүдые зохёолго. Совет хүнүүдэй социальна хамгаалга лаб хангаха гол хүсэн болохо социалис гүрэнэй үүргые бэхижүүлгэ;

— газарта хүнэй хандалгые, ажабайдалай шэнжэ болохо таряашанай ажалые, хүдөөгэй социальна түбхинэлгые һэргээлгэ; адли тэгшэ эрхэтэйгээр зөөриин олон ондоо түхэлнүүдэй бэхижэн хүгжэлгэ;

— экологическа оршон байдалые, нэн түрүүн муу байдалтай нютагуудта, һайжаруулга;

— хуули һанамжалан оруулха эрхын ёһоор республикын хүн зоной элүүр энхые хамгаалха тухай Хуули зохёон табилга;

— эрдэм ухаа, һуралсал ба соёлой түрүүшын ээлжээндэ булюугаар хүгжэлгэ. Талаан бэлигтэниие али болохоор материальна болон моральна талаһаань урмашуулга;

— манай Эхэ ороной бэеэ хамгаалха хүсые хангаха, сэрэгэй алба хаагшадай ба тэдэнэй бүлэнүүдэй гэшүүдэй социальна талаһаань хамгаалгые бэхижүүлхэ хэрэгтэнь Совет Армида болон Далайн-Сэрэгэй Флодто али болохо дэмжэлгэ үзүүлэлгэ;

— Россин Федерациин арадуудай оюун бодолые һэргээлгэ, өөрсэ янзын олон национальна соёл ба арадай уран бэлиг хүгжөөлгэ, түүхын-соёлой памятнигуудые зандань үлөөлгэ ба һэргээлгэ, үсөөн тоото арадуудта, тэдэнэй соёлдо, хэлэндэ, национальна нангин зүйлнүүдтэ илангаяа гамтайгаар хандалга; Россин Федерациин арадуудай интернациональна холбоонуудые, бэе бэедээ туһалалсалгые ба соёлой харилсаануудые бэхижүүлгэ;

— Россин хэблэл хүгжөөлгэ, радио болон телевидениин аргаар республикын ажабайдалые харуулалгые һайжаруулга, ном гаргаха хэрэг, полиграфиин ба хэлхээ холбооной предприятинуудай материально-техническэ үндэһэ һуурииe бэхижүүлгэ;

— КПСС-эй нэгэдэлые зандань үлөөхэ ба бэхижүүлхын тула КПСС-эй ЦК-тай, хамтын политическэ стратеги зохёон найруулха, нацинууд хоорондын харилсаануудые болон республикануудай арадай ажахын холбоонуудые тааруу зохид байлгаха зорилготойгоор союзна республикануудай Компартинуудтай РСФСР-эй компартиин хүтэлбэрилхы органуудай ашаг үрэтэйгөөр сугтаа хүдэлхэ гурим бүридүүлхэ. РСФСР-эй дулдыданги бэшэ профсоюзуудтай, Россин комсомолтой, тэдэнэй ажал ябуулгын СССР-эй Конституцида, республикын Конституцида зүришэдэггүй ниитын-политическэ элдэб хүдэлөөнүүдтэй бүтэмжэтэй харилсаануудые тогтоолго;

— политическэ ба үзэл сурталай ажал ябуулгадань партийна эхин организацинуудта туһаламжа үзүүлгэ;

х х х

Бидэ, РСФСР-эй Компартиин съездын делегадууд, обществые шэнэлхэ талаар нэгэдэхые, эрид шууд ба зоримгой ябуулгануудые хэхыень коммунистнуудые, Россин бүхы ажалшадые уряалнабди. Социалис Эсэгэ ороной мүнөөнэй ба ерээдүйн байдал тухай анхарал оролдолго — манай партийна һэшхэлэй хэрэг мүн.

...ЭМХИДХЭН НЭГЭДҮҮЛХЭ, ШЭНЭДХЭХЭ

...Нэгэдэхи секретаряар һунгаха талаар нюусаар ...үгэлгын дүнгүүдые со...ноор июнин 23-да ...эй Коммунис партиин ...байгуулгын съездын ...заседани эхилһэн ...Түрүүлэгшээр һуугшэ ...Манаенков тоололгын ...ын түрүүлэгшэ И. П. ...то үгэ үгэбэ. О. И. ...түлөө 1066, И К. Полозков ...түлөө 1396 хүн дуу...гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. ...дуугаа үгэлгэдэ 2649 ...хабаадаһан байна. Тии...онхиин дуугаар РСФСР-...партиин ЦК-гай Нэгэдэ...секретаряар Иван Кузьмич ...һунгагдаба.

...тоололгын комиссиин ...лые баталаа.

...Полозков үгэ хэлэхэ...партийна үндэр тушаалда һунгаһанайнь түлөө делегадуудта талархалаа мэдүүлээ. Орон дотор Хубилган шэнэдхэлгын үргэдэжэ, общество доторхи политическэ байдалай хубилжа байһан тон хүшэр хүндэ үедэ РСФСР-эй Компарти байгуулагдаа гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Тиимэ дээрэһээ парти тогтонижохо зуураа, хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй болохо, шэнэ эрхэ байдалда дадаха зэргэтэй.

Партиин ба обществын ажабайдалда ямар ехэ хубилалтануудай боложо байһые бидэ, энэ залда һуугшад, үшөө хүсэн ойлгоогүйбди гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб гээд ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Россин Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд һаял түгэсэбэ. Россин Федерациие һэргээн бодхоолгожо, тэрэнэй бэеэ даанхай байдалые бэхижүүлгэдэ. Россин хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулгада шэглүүлэгдэһэн тон шухала ба ехэ шиидхэбэринүүдые тэрэ баталан абаа. Съездын эдэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ коммунистнуудые элсүүлхэ гэшэ манай бүхы партийна организациин түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудай нэгэниинь болохо.

РСФСР-эй Компартиин съезд эдэбхитэйгээр үнгэрнэ, олон дурадхалнууд хэлэгдэнэ, шанга арсалдаанууд болоно гэжэ И. К. Полозков онсолон заaба. Элдэб платформонууд, хараа бодолнууд хэлэгдэнэ. Бүтэмжэтэй, бодомжотой ехэ олон дурадхалнууд ороһон байна. Шэнээр һунгагдаха манай Центральна Комитедэй, бүхы партиин эдэ бүгэдын ударидалгын ойлгожо абаа һаа, иимэ олон һанамжануудай үндэһэ һуури дээрэ партиин шэнэдхэлгын зүбөөр бодожо үзэгдэһэн программа хараалагдаха ёһотой.

Делегадуудтай, республикын хүдэлмэришэн ангитай, таряашадтай, интеллигенцитэй нягта холбоотойгоор хүдэлхэб, партийна эхин организацинуудта түшэглэн, тэдэнэртэй холбоо барисаа бэхижүүлэн, тэдэнэй дурадхалнуудта, һанамжануудта анхаралтайгаар хандадаг байхаб гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ делегадуудые найдуулаа. Россин Компарти Советскэ Союзай Коммунис партиин нэрэтэй түрэтэй отряд болохо гэжэ ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь мэдүүлээ.

Забһарлалгын үедэ болоһон делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөнэй һүүлээр түрүүлэгшээр һуугша зүблэхэ зүйлэй удаадахи асуудалые хаража үзэхые дурадхаба. Хүтэлбэрилхы зургаануудые һунгаха саашанхи гурим съезд тодорхойлхо зэргэтэй. Делегацинуудай түлөөлэгшэдэй Соведэй зүблөөн дээрэ эдэ асуудалнууд хоёр дахин хаража үзэгдэһэн байха юм. Нэгэдэхи секретариие оруулалсан, 241 хүнһөө РСФСР-эй КП-гэй Центральна Комитедые һунгаха гэжэ хэлсэгдэһэн байгаа. Диилэнхи олонхи партийна конференцинууд гү, али бусад хуралдаанууд дээрэ хүтэлбэрилхы тушаалтадай бүридэлдэ түлөөлэгшэдэй һунгаха дурадхалнууд хаража үзэгдөө һэн. Удаадахи шатые бэлдэхын тула ЦК-гай хүдэлмэриин бүлэгэй бүридэлдэ хизаарай, областной, Московско партийна организацинуудһаа, Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой коммунистнуудһаа, дотоодын ба хилын хоруулай сэрэгүүдһээ хоёр-хоёр хүниие, харин автономито областьнууд болон округуудһаа нэгэ-нэгэ хүниие ЦК-да лаб һунгаха гэжэ съездын түрүүшын шатада дурадхагдана. Мүнөөнэй заседани дээрэ хаража үзэгдэхөөр хараалагдаһан кандидатурануудай талаар дурадхалнууд олонхи делегацинуудһаа абтанхай. Өөһэдынгөө кандидадуудые дэбжүүлээгүй партийна организацинууд хоёрдохи шата болотор энээниие хэхэ болоно.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

РОССИН КОММУНИСТНУУДТА, АРАДУУДТА

ХАНДАЛГА

Нүхэд коммунистнууд, хүндэтэ Эсэгэ оронойхид!

Бидэ, РСФСР-эй Коммунис партиин съездын делегадууд, манай ороной өөрынгөө түүхын орёо бэрхэшээлтэй шатануудай нэгэндэ ороод байһан үдэрнүүдтэ таанадта хандинабди. Экономикодохи кризис социальна түгшүүрилтэ байдал, нацинууд хоорондын хёмороон, зарим республикануудта таһаран гараха хүсэл бодолнууд, социализмда эсэргүү хүсэнүүдэй эдэбхижэлгэ, өөрөө КПСС дотороо үзэл бодолой талаар хубаарлалга, совет обществын гурим журамай үндэһэ һууринуудай горитойгоор муудалга — эдэ бүгэдэн дотор хубилган шэнэдхэлгэдэ, нэгэн ниитэ федеративна гүрэн болохо Советскэ Союзай өөрынь байлгада аюул тохёолдоод байна гэшэ.

Россин Совет Федеративна Социалис Республика хадаа СССР-эй тогтууритай байдалые, тэрэнэй нэгэдэл ба хүсэ шадалые лаб хангаха хүсэн хододоо байгаа, байһаншье зандаа. Мүнөө республика хүнгэн бэшэ үе сагта ороод байна. Оосной, Россин ерээдүйн хуби заяанай түлөө һанаагаа зоболго, сэдьхэлэй үбшэн хадаа национальна хёмороо зүришэлдөө һужэрөөлгэ, арадуудай хоорондо этигэл найдалгүй байдал, хүнүүдэй, нютагуудай ба республикануудай үнинэй тогтонижоһон холбоонуудые һалгалга үүсхэдэг байна гэшэ.

Россин баян дэлгэр байдалда хүрэхэ зам хадаа бүхы национальностьнуудай ажалшадай хүсэл оролдолгые нэгэдүүлгын, этигэл найдалай, аха нүхэсэлэй аргаар түйлагдаха байна.

Россин коммунистнуудай олонхидой һанамжые дэмжэн, манай съезд КПСС-эй бүридэл соо РСФСР-эй Коммунис партиие байгуулба гэшэ.

Энэ онсо харюусалгатай шиидхэбэри абахадаа, КПСС дотор федерализмын политикые бэелүүлхын, тэрэниие һандаргахын тула энэ алхамые хэрэглэхэ ямаршье һэдэлгэнүүдые съезд эрид буруушаана. Россин Компартиие байгуулга — энэмнай хубилган шэнэдхэлгын платформо дээрэ партиин эрхим хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ алхам болоно гэжэ бидэ мэдүүлнэбди.

Россин партийна организаци, союзна республикануудай партийна организацинуудтай адли тэгшэ байдалда байхадаа, мүнөө ажалшадай аша туһануудые гүйсэд дүүрэнээр элирхэйлжэ, аршалан хамгаалжа, Россин Федерациин арадуудые нягтаар жагсааха зорилгые нэтэрүүгээр шиидхэжэ, Россин ба ССР Союзай, мүн тэрэшэлэн нютагай Соведүүдэй депутадуудай бүридэлдэ ороһон коммунистнуудай ажал ябуулгые нэгэдүүлжэ шадаха болоно.

Манай үг зорилго — энэрхы ёһотой демократическа социализм мүн гэжэ бидэ мэдүүлнэбди. Россин Коммунис парти өөрынгөө үг зорилго болгожо, хүнэй нэрэ түрэдэ хүрэмэ, тэрэнэй зохёохы бэлигые хүгжөөлгэдэ туһа хүргэхэ ажабайдалай эрхэ байдал байгуулга табина, социалис шэлэлгэ ба коммунис ерээдүйн байдалые, хүдэлмэришэн ангиин, Россин бүхы ажалшадай аша туһануудые хэлбэришэгүйгөөр хамгаалдаг байха, республикын политическэ, ба экономическа бэеэ даанги байдалые, РСФСР-эй арадай депутадуудтай бүтэмжэтэй харилсаа холбоо тогтооһоной аргаар тэрэнэй ухаан бодолой һэргээлгэ түйладаг байха юм.

Орон дотор бэелүүлэгдэжэ байгаа экономическа реформын, тэрэнэй гол удхань гуримшуулагдадаг дэлгүүрэй экономикодо шэлжэн оролго мүн, юрэнхы шэглэлые дэмжэхэ зуураа, КПСС-эй экономическа политикада иимэ эрьелтэ хадаа ниитын эблэрэлэй, амгалан тайбан байдалай ба экономическа байдалые тогтууритай болгоһоной хэмжээн соо бэелүүлэгдэхэ аргатай, ёһотойшье гэжэ съезд тоолоно. Хэрэгтэй материальна, мүнгэн һангай, хуули ёһоной, политическэ болон бусад арга хэмжээнүүдые байгуулхын тула, хүн бүхэнэй социальна талаһаа хамгаалалтатай байхын тула гуримшуулагдадаг дэлгүүрэй энэ экономикодо дамжан оролгые шата шатаар бэелүүлхэ тодо һонор программа СССР-эй болон РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй ба правительствануудай коммунистнууд дурадхаха ёһотой.

Тус программа зохёон табихадаа, хүн зоной бүхы бүлэгүүдэй аша туһануудые хараадаа абахыень, дамжан оролгын үедэ хохидолнуудай шадаал һаа бага байхые, тэрэнэй болзор хорооховор хараалхыень коммунистнууд — СССР-эй ба РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй гэшүүдые, Союзай ба республикын арадай бүхы депутадуудые, ССР Союзай, Россин Федерациин правительствануудай гэшүүд — коммунистнуудые бидэ уряалнабди.

Россин коммунистнууд КПСС-эй үзэл сурталай ба эмхидхэлэй нэгэдэлые бэхижүүлхэ, республика дотор политическэ ударидагша байхын түлөө тэмсэлэй онол аргануудые шудалха ёһотой гэжэ бидэ тоолонобди. Иимэ ударидагша байха гол арга гэхэдэ, хүнүүдэй аша туһада тодорхой бодото хэрэгүүд, Россин хойшолуулашагүй шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ али болохоор туһа хүргэлгэ мүн болоно гэшэ.

В. И. Ленинэй нэрэ хүндэдэ, ажал хэрэгтэ хэгдэжэ байгаа добтолгонуудаар коммунистнуудай, ороной ажалшадай һанаагаа зобожо байһые съезд хубаалдана. Ленинэй үзэл һургаалай нэрэ хүндые муудхаалгын эгээл гүнзэгы шалтагаан гэхэдэ, социалис хүгжэлтын һандаран муудалга мүн болоно. Энээнэй түлөө В. И. Ленин харюусалга дааха аргагүй. Энээндэ Россин Федерациин коммунистнуудай үгэхэ эрхим харюу гэхэдэ, арадай һуудал байдалые һайжаруулгада өөрынгөө бүхы ажал ябуулгые зорюулһан Соведүүдэй республикые — ленинскэ гол һургаалые бэхижүүлхэ талаар манай хүдэлмэри мүн болохо байна.

Манай бүхы хүсэл эрмэлзэлые бэелүүлгэдэ дэмжэлгэ үзүүлхыень республикын хүдэлмэришэн ангида, таряашадта, интеллигенцидэ энэ хүшэр хүндэ сагта хандинабди. Энэмнай мүнөө бидэндэ шиидхэхы удха шанартай. Иимэ дэмжэлгэгүйгөөр РСФСР-эй Компарти байжа шадахагүй гэжэ бодонобди.

Россин профсоюзуудтай болон комсомолтой, хүдэлмэришэдэй болон таряашадай хүдэлөөнтэй хамта хүдэлхэбди, харилсаа холбоотой байхабди гэжэ бидэ найданабди.

Обществые социалис ёһоор шэнэдхэлгын түлөө оролдодог, СССР-эй Конституциин хэмжээн соо хүдэлдэг бүхы партинуудтай болон хүдэлөөнүүдтэй хөөрэлдэхөөр бидэ бэлэмди.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Үе сагнай бидэнһээ эдэбхитэй ажал ябуулха эрилтэ табина! Россин хуби заяан, хубилган шэнэдхэлгын хуби заяан ажалшадай гарта. Үнгэрһэн сагай, ерээдүйн урда, өөһэдынгөө һэшхэлэй урда, бидэндэ нэгэдэл заяаһан үетэнэй дурасхаалай урда бидэ харюусалгатайбди. Бидэ таанадай ухаан бодолдо, таанадай зүрхэ сэдьхэлдэ хандинабди. Россин бодото һэргэлгын, Совет Социалис Республиканудай Союзай бэхижэлгын аша туһада нэгэдэн жагсаял!

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН ОЛОНИИТЭДЭ МЭДЭЭСЭЛ ТАРААДАГ ХЭРЭГСЭЛНҮҮДТЭ РСФСР-эй КОМПАРТИИН ЭМХИДХЭН БАЙГУУЛГЫН СЪЕЗДЫН ХАНДАЛГА ТУХАЙ РСФСР-эй КОМПАРТИИН ЭМХИДХЭН БАЙГУУЛГЫН СЪЕЗДЫН

РЕЗОЛЮЦИ

Олониитэдэ мэдээсэл тараадаг өөһэдын хэрэгсэлгүйгөөр политическэ парти ашаг үрэтэйгөөр хүдэлжэ шадахагүй. Олон партинуудай бии боложо, олон аша туһа болон һанамжануудай дэлгэржэ, политическэ тэмсэлэй шангадажа байхада, энэнь онсо удха шанартай болоно.

Олониитэдэ мэдээсэл тараадаг Россин хэрэгсэлнүүдтэ хабаатай гол шухала хараа шугамуудаа элеэр тодорхойлхо шухала гэжэ съезд тооолоно.

Бэеэ даанхай телевидени болон радио-дамжуулга, киностуди, мэдээсэлэй агентство, номой ба газетнэ хэблэлнүүдые байгуулха, шэнэ газетэ ба журналнуудые гаргаха республикын олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй системэ байгуулха тухай РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездын, Россин олониитын дурадхалые съезд дэмжэнэ.

«Совет Росси» газетые сугтаа хэблэхэ эрхээ съезд батадхажа, сугтаа хэблэгшэ болгон РСФСР-эй Коммунис партиин Центральна Комитедые баталха гуйлтатайгаар КПСС-эй ЦК-да хандана.

РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай хэблэлэй шэнэ органуудые — газетэ ба ниитын-политическэ журнал байгуулха, газетэ, журналнуудые, политическэ ба уран һайханай литература гаргаха талаар РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай хэблэл байгуулха шухала гэжэ тоолоно.

КПСС-эй XXVIII СЪЕЗДЫН ПРОГРАММНА МЭДҮҮЛГЫН БА КПСС-эй УСТАВАЙ ПРОЕКТНҮҮДЭЭР РСФСР-эй КОММУНИС ПАРТИИН ЭМХИДХЭН БАЙГУУЛГЫН СЪЕЗДЫН

РЕЗОЛЮЦИ

1. Партиин XXVIII съездын Программна мэдүүлгын ба КПСС-эй Уставай проектын дуримүүдые РСФСР-эй Компартиин эмхидхэн байгуулгын съезд гол түлэб дэмжэнэ.

2. КПСС-эй Программна мэдүүлгын ба Уставай проектнүүдээр РСФСР-эй Компартиин эмхидхэн байгуулгын съездэ хабаадагшадай хэлэһэн шүүмжэлхы ажаглалтанууд болон дурадхалнуудые партиин XXVIII съездын бэлэдхэлэй комиссинуудта хүргэхэ гээд съезд редакционно комиссида даалгана, съездын нээгдэхэһээ долоон хоногһоо хойшо бэшэ болзорто КПСС-эй XXVIII съездын Программна мэдүүлгын ба КПСС-эй Уставай проектнүүдые түбэй партийна хэблэлдэ толилхо хэрэгтэй гэжэ тоолоно.

Россин Коммунис партиин эмхидхэн байгуулгын съезд

ЭМХИДХЭН НЭГЭДҮҮЛХЭ, ШЭНЭДХЭХЭ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

ЦК-гай гурбадахи хубиие кводой гуримаар бэшэ, харин ниитын дэбжүүлгын гуримаар hунгаха гэжэ дурадхагдана гээд түрүүлэгшээр hуугша мэдээсэбэ. Түбэй эмхинүүдэй дүй дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые, эрдэм ухаанай, соёлэй ажал ябуулагшадые, хубилган шэнэдхэлгын үедэ шалгарhан бусад нүхэдые, кводой ёhоор тон бага түлөөлэлгэтэй ехэ партийна организацинуудай түлөөлэгшэдые ЦК-да hунгаха хэрэгтэй байhан дээрэhээ энэнь баадхагдана. Уридшалан нютагуудта зүбшэн хэлсээд, хоёрдохи шатада энэ бүлэг кандидадуудые хаража үзэбэл зүйтэй байха. Удаань Центральна Комитедые бүридхэлгын гол ёhонууд тухай үгэ буляалдаата хөөрэлдөөн съездын микрофонуудай дэргэдэ болоhон байгаа. Эгээл элдэб дурадхалнууд хэлэгдээ. Хүдэлмэришэдэй, таряашадай, партийна эхин организацинуудай секретарьнарай орондо олонхи кандидадууд элдэб зэргэтэй хүтэлбэрилэгшэд болоно гэжэ Горьковско областьhоо **В. П. Солдатенков** hанаагаа зобонгёор хэлээ. Хүтэлбэрилхы шэнэ зургаануудта даалгахаар хараалагдаhан эрхэ уялгануудые үндэhэ болгон кводой гуримай орондо хэрэглэхые Москваhаа **В. В. Евдокимов** дурадхаа. Съездын энэ шатын гол зорилго гэшэ ЦК-е бүридхэлгэ бэшэ, харин партийна организациин зорилгонуудые тодорхойлолго, съездын урдахи хараа шугамые зохёолго болоно гэжэ партийна эхин организацинуудай бүлэг секретарьнарай зүгhөө Татарай республикын делегат **В. Л. Вылегжанин** онсолон зааба.

ЦК-да хүдэлмэришэд болон таряашадай хубиие 50 процент хүрэтэр ехэ болгохо тухай В. И. Ленинэй политическэ захяа дүүргэхэ гүйлтатайгаар хүдэлмэришэд болон таряашадые түлөөлhэн делегадуудай зүгhөө Иваново хотын **Н. Ф. Жукова** съездэ хандаба. ЦК-гай ерээдүйн гэшүүдэй тоосохо ба тэдэниие бусаахо арга оньhо хараалхэ хэрэгтэй гэжэ Свердловскдо ажаhуудаг **Д. М. Сергеев** хэлээ. Партийна организацинуудай тоогой үндэhөөр квот тодорхойлхые Москвагай делегат **С. И. Горюшкин** дурадхаа. Магаданай делегат **В. Д. Блудовай** hанамжын ёhоор, партиин социальна бүридэлые хараада абажа, ЦК бүридхэхэ хэрэгтэй.

И. А. Гундарёв, Ю. В. Терляков, Б. Е. Петрушин, А. Е. Чаусов болон бусад hанамжануудаа баhал хэлээ.

hунгагдаhан Нэгэдэхи секретариие оруулалсан, 249 хүниие РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай бүридэлдэ hунгаха тухай асуудал шиидхэгдээ. Хизаар, область, автономито республика бүхэнhөө 2—2 түлөөлэгшэ, автономито область ба автономито округhоо 1—1 түлөөлэгшэ — хамта 165 хүн, партийна эхин организацинуудай дурадхаhан 83 коммунистнууд hунгагдаха байна. Тиихэдээ съездын түрүүшын шатада делегацинуудай тодорхойлhон кандидадуудай дундаhаа hунгалта үнгэргэхэ гэжэ хараалагдана.

Нютагуудай партийна организацинуудта уридшалан хаража үзэгдэhэн ЦК-гай бүридэлдэ дурадхагдаhан кандидатурануудые зүбшэн хэлсэжэ эхилхые түрүүлэгшээр hуугша дурадхаба. Тэдэнэй 39,1 процентнь хүдэлмэришэд ба колхознигууд болоно гэжэ тэрэ мэдээсээ. Съездэ хабаадагшад hанамжануудаа заншалта ёhоор андалдахань гэжэ hанагдаа. Ярославлиин делегат **И. А. Толстоухов** трибунада гарахадаа, өөрынгөө областиин партийна организациин кводой талаар хубилалтануудые оруулхые дурадхаба. Съезд дээрэ дурадхагдаhан кандидатурануудай түлөө дуугаа үгэхэгүй, юуб гэбэл, энэмнай тээрэхэгүй ябадал гэжэ Куйбышевэй делегат **О. Н. Сысуев** хэлээ.

Делегадууд **А. В. Цалко, М. К. Зарубин, Л. И. Моисеева** болон бусад хойно хойноhоо трибунада гаража, Центральна Комитедые бүридхэлгэдэ хандалые буруушаажа байhанаа элирхэйлээ. Кандидадуудай бүридэл шэнэдхэгдэжэ байгаа партиин зорилтонуудтэ харюусанагүй, партапарадай засаг бэхижүүлнэ гэhэн бодол гол түлэб хэлэгдээ.

Энэ удаа делегадууд **Н. В. Мельник, А. И. Тепленичев, Ю. В. Архипов, Б. Г. Кибирев** болон бусад дураа гутажа, съездын хүдэлмэриие ондоо тээшэнь хазагайруулхые, үгышье hаа буруу hүргэхые оролдоно гэжэ урда тээнь үгэ хэлэhэн нүхэдые зэмэлээ. РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай бүридэлдэ дурадхаха гэжэ шиидхэгдэhэн коммунистнуудай кандидатуранууд нютагуудтахи партийна конференцинууд дээрэ hайса зүбшэн хэлсэгдэhэн байна гэжэ тэдэнэр баримтануудаар харуулаа. Баталагдаhаншье зарим кандидатурануудые hэлгэхэ тухай дурадхалнуудые делегацинуудай үмэнэhөө ба оорынгоо зүгhөө зарим үгэ хэлэгшэд оруулhан байгаа.

Забhарлалга соносхоод, кандидадуудай асуудалда үшөө дахин бусажа, урда тээнь съездэ тараагдаhан списогые тодоруулха хэрэгтэй гэжэ Свердловскын делегат **А. М. Воробьев** дурадхаба. Энэ дурадхалынь баталан абтаа.

Съезд резолюцинуудые хаража эхилээ. Редакционно комиссиин түрүүлэгшэ **Ю. А. Прокофьевто** үгэ үгтэнэ. Документнүүдэй проектнүүд тушаа ехэ олон нэмэлтэнүүд болон дурадхалнууд редакционно комиссида ороо гэжэ тэрэ мэдээсэнэ.

КПСС-эй XXVIII съездын Программна мэдүүлгын ба КПСС-эй Уставай проектнүүдээр, РСФСР-эй Компартиин мүнөөнэй байдал ба түрүүшын ээлжээнэй зорилгонууд тухай резолюцинууд, Россин коммунистнуудта, арадуудта хандаhан Хандалга, мүн тэрэшэлэн Россин Федерациин олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ РСФСР-эй Компартиин эмхидхэн байгуулгын съездын хандалга тухай резолюци зүбшэн хэлсэгдэhэнэй hүүлдэ баталагдаа.

РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай бүридэлые мүнөө hунгаха гү, али хүдэлмэриин хоёрдохи шатада, КПСС-эй XXVIII съездын hүүлээр hунгаха гү гэhэн асуудалаар баhал үгэ буляалдаан болоо.

Центральна Комитедэй hунгалта тухай асуудал ехэ удха шанартай, тиимэhээ хойшолуулагдаха зэргэтэй гэжэ Москвагай КПСС-эй Свердловско райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Е. Кислова** тоолоно. РСФСР-Компартиин Центральна Комитедэй hунгалтые мүнөө эхилхые Ставрополиин делегациин гэшүүн, түмэр замшан **В. Н. Козлов** съездые уряалаа, ЦК-да кандидатурануудай талаар өөhэдынгөө дурадхалнуудые оруулхаар бэлэн делегацинууд мүнөө оруулаг лэ, харин бэшэ хүнүүдтэ кандидатурануудые шэлэжэ үргэлжэлүүлхэ арга боломжо олгохо гэжэ Кировскэ областиин делегациин түлөөлэгшэ **С. А. Осминин** дурадхаба.

hүүлдэ делегадууд зүблэхэ зүйлэй хүдэлмэриин гуримые баримталха, съезд дээрэ hунгалта үнгэргэхэ шиидхэбэри абаа.

Үдэшын заседание нээхэ зуураа, РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай гэшүүдые hунгаха талаар нюусаар дуугаа үгэлгын списогтэ 152 кандидатура оруулагдаа гэжэ түрүүлэгшээр hуугша **И. К. Полозков** мэдээсэбэ. Тэдэнэй дундаhаа 62 хүниинь хүдэлмэришэд болон колхознигууд гэхэ гү, али 40,7 процент болоно. Съездын хоёрдохи шата болотор Калининградска, Куйбышевска, Ленинградска, Московско городской, Ульяновска, Ненецкэ, Таймырай, Эвенкиин окружной партийна организацинуудта тогтоогдоhон квот үлөөгдөө.

Съездын делегадууд список баталжа, нюусаар дуугаа үгэжэ эхилээ.

М. С. Горбачев делегадуудай олон тоото асуудалнуудта харюусаа (тоосоон толилогдохо).

Тоололгын комиссиин элидхэлэнэй hүүлдэ РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай бүридэлые съезд баталhан байна.

РСФСР-эй Коммунис партиин эмхидхэн байгуулгын съездын хүдэлмэриин түрүүшын шатын түгэсэhэн тухай РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. К. Полозков соносхоо.

«Интернационал» зэдэлнэ.

(ТАСС).

Партийна ажабайдал: тобшо мэдээсэл

БУРЯАДАЙ ЛЕКТОРНҮҮД АГА НЮТАГТА

«Знание» бүлгэмэй республиканска эмхиин буряад хэлэн дээрэ уншадаг лекторнууд түүхын эрдэмэй доктор Ш. Б. Чимитдоржиев, экономикын эрдэмэй кандидат Б.-М. Б. Балдэнов Агын Буряадай автономито округоор ябаад ерэбэ. Тэдэнэр Агын болон Могойтын районуудай Хара-Шэбэр, Зугаалай, Догой ба Сагаан-Уула, Сүүгэл дасан, Сохто-Хангил, Хойто-Ага тосхонуудта лекцинүүдые уншажа, буряад зоноо ехээр hонирхуулаа. Манай түлөөлэгшэдэй уншаhан лекцинүүдые нэрлэбэл: «Буряадуудай уг изагуурай туужа, түүхэнүүд», «Хуушан буряад ном бэшэгүүд», «Буряадай эрдэм урда сагта ба мүнөө үедэ», «Буряад ороной байдал ямар түхэлтэй гээшэб?», «Мүнөөнэй экономикын асуудалнууд» гэхэ мэтэ. Шагнагшад олон тоото асуудалнуудые hураа.

Ш. Б. Чимитдоржиев, Б.-М. Б. Балданов гэгшэд Ага нютагай пропагандистнуудта, арад зоной дунда хөөрэлдөө хэдэг мэргэжэлтэдтэ туhаламжа үзүүлээ, ямар темэнүүдээр лекцинүүдые бэлдэхэб, тиигээд ямар арга хэрэглэжэ түрэл буряад хэлэн дээрээ хөөрэлдөө хэхэ гээшэб гэжэ хэлэжэ үгөө. Нёhагай лекторнүүдэй семинарта хабаадаа. Улаан-Үдын лекторнүүдэй бэлдэhэн хэдэн лекцинүүдэй текст Агынхидта үгтэhэн байна.

Буряадай лекторнүүд саашадаашье хоёр Буряад округуудтаа, Ага, Усть-Орда ошожо, лекци, элидхэл, хөөрэлдөө хэжэ, тэндэхи лекторнүүдтэ туhаламжа үзүүлжэ байха.

Е. ЕШИЕВА,
«Знание» бүлгэмэй Буряадай республиканска эмхиин референт.

ОПЕРАТОРНУУДАЙ ЮҺЭДЭХИ КОНКУРС

Репортаж

Буряадай АССР-эй Агропромсоюзай 1990 оной апрелиин 24-дэ баталан абаhан 197 номерой захирэлтын ёhоор Загарайн районой Эрхирэгэй совхозой Түбэй hү hаалиин фермын бааза дээрэ эбэртэ бодо малые искусственна онол аргаар үрэжүүлдэг операторнуудай юhэдэхи республиканска конкурс hаяхан үнгэргэгдэбэ. Энэ харалгада бүхыдөө 33 хүн хабаадаhан байна. Тэрэнэйнь 6-нь эрэшүүл, бэшэ 27-нь эхэнэрнүүд болоно. Эдэ операторнууд бултандаа манай республикын колхоз, совхозуудhаа ерэжэ хабаададаба гээшэ. Эдэнэрэй хоёрынь мал ажалда 25 жэлhээ үлүү хүдэлhэн, зургаан оператор хорёод жэлэй хугасаа соо ажаллаhан, 12 хүн арба гаран жэлэй стажтай болоно. Тиихэдээ эндэ ерэгшэд бултандаа эмэ малые искусственна онол аргаар үрэжүүлхэ дүй дүршэлтэй хүнүүд суглараа гэхэдэ алдуугүй.

Эмхидхэлэй комитедэй тэмдэглэhэнэй ёhоор энэ конкурсдо Ивалгын, Кабанскын, Прибайкалиин районуудай командэнууд hайн бэлэдхэлтэй байба. Эдэ районуудай түлөөлэгшэд бэшэндээ орходоо дүй дүршэлөөрөө онсо илгаргаан байха юм. Бэшэшье районуудай операторнууд энэ харалгада өөhэдынгөө арга шадабари яhала харуулжа шадаа гэжэ онсолон тэмдэглэхээр.

Түхэреэн үдэрэй туршада шахуу үнгэргэгдэhэн конкурсын дүнгөөр эмхидхэлэй комитет, судейскэ комисси ехэ удаан зүбшэн хэлсэhэнэй hүүлээр нэгэдэхи hуури бүхыдөө 100 балл абаhан Кабанскын районой Твороговой шубуунай фабрикын оператор Т. И. Нечаевада олгоо. Тэрэндэ «конкурсын чемпион» гэhэн улаан лентэ зүүлгэгдээ, 188 түхэригэй сэнтэй үнэтэ бэлэг, 1-дэхи шатын диплом барюулагдаа.

Прибайкалиин районой «Ильинкинский» совхозой түлөөлэгшэ Г. А. Гаврикова мүн лэ 100 балл абажа, хоёрдохи hууриде гараhан байха юм. Галина Александровнада хоёрдохи шатын диплом, 156 түхэригэй үнэтэ бэлэг бултанай альга ташалган доро барюулагдаба.

Нёдондо жэлэй конкурсын дүнгөөр республикын чемпион болоhон Ивалгын районой «Пригородный» совхозой оператор Татьяна Банзаракцаева энэ удаа хэды 100 балл абаашье hаа, гурбадахи hуури эзэлхэ баатай болоо. Тэрэндэ гурбадахи шатын диплом, 101 түхэригэй үнэтэ бэлэг хүртөө.

Энэ конкурс дээрэ эмэ малые искусственна онол аргаар аад, ректо-цервикальна арга хэрэглэдэг операторнуудай хүдэлмэри мүн лэ харагдаhан байна. Иимэ түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэдэг Прибайкалиин районой «Ильинкинский» совхозой түлөөлэгшэ Г. А. Гаврикова табан жэлэй туршада 100 үнеэн бүриhөө 121 тугал абана. Энэ оператор Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэг барюулагдаhан байха юм. Ивалгын районой hүрэлсэлай «Байгал» ажахын Т. Ш. Ванчикова энэ мэргэжэлээрээ 19 жэлэй хугасаа соо хүдэлжэ, зуун үнеэн бүриhөө 118 тугал абажа шадана. Бэшүүрэй районой «Дружба» колхозой оператор Е. Н. Перфильев 25 жэлэй туршада ажаллаха зуураа, нилээд дүршэлтэй болоhон хүн юм. Тэрэ жэл бүхэндэ фермынгээ 100 үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 104 тугал абана. Эдэ хоёрто Хүндэлэлэй грамотанууд, 96 түхэригэй сэнтэй үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Мано-цервикальна онол аргаар хүдэлдэг Кабанскын районой Твороговой шубуунай фабрикын түлөөлэгшэ Т. И. Нечаева, Ивалгын районой «Пригородный» совхозой Т. Б. Банзаракцаева гэгшэд мүн лэ ажалдаа үндэр дүнгүүдые туйладаг байна. Жэшээлхэдэ, Татьяна Бабуевна иимэ онол аргаар табан жэл соо хүдэлхэдөө, зуунай 103 тугал абадаг габьяатай болонхой.

Визо-цервикальна онол арга хэрэглэжэ шададаг Ивалгын турвалга-үйлэдбэриин ажахын оператор П. М. Ермолаева энэ конкурс дээрэ 100 балл абажа, мүн лэ урмашуулагдаа. Тарбагатайн районой «Искра» колхозой оператор М. И. Трифонова энэ онол аргаар арбаад жэлэй туршада ажаллажа, мүн лэ дүршэлтэй хүнүүдэй нэгэниинь болонхой. Тэрэ эндэ бүхыдөө 95 балл абажа, Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгээр шагнагдаа.

Олон тоото операторнууд харалга дээрэ шадабаритай байhанайнгаа түлөө мүнгэн шангаар урмашуулагдаhан байха юм.

Эхэ малые искусственна онол аргаар үрэжүүлдэг операторнуудай юhэдэхи республиканска конкурсдо районуудай иимэ командэнууд илажа гараа гэбэл: Ивалгын район нэгэдэхи hуури эзэлжэ, бүхыдөө 298 балл абаhанайнгаа түлөө нэгэдэхи шатын дипломоор шагнагдаха аза талаантай байба. Кабанскын районой команда 295 баллтайгаар хоёрдохи hууриде гаража, хоёрдохи шатын, Прибайкалиин районой түлөөлэгшэд гурбадахи hуури эзэлжэ, гурбадахи шатын дипломуудта хүртэбэ.

Твороговой шубуунай фабрикын оператор Т. И. Нечаева эндэ амжалта туйлаhанайнгаа түлөө агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой зүгhөө 308 түхэригэй сэнтэй Волгоград хото аяншалха түлөөhэгүй путевкоор урмашуулагдаа. Кабанскын районой «Большереченский» совхозой Л. А. Хамуева 292 түхэригэй сэнтэй Москва хото ошохо баhал түлөөhэгүй путёвкоор шагнагдаhан байха юм.

Эбэртэ бодо малай үүлтэр hайжаруулха талаар үнеэдые, эмэ хашарагуудые искусственна онол аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриие эмхитэйгээр, ашаг үрэтэйгөөр ябуулдаг ажахынуудай олохон зоотехнигууд, мэргэжэлтэд мүнгэн шангаар урмашуулагдаа.

В. ДАМБАЕВ,
республикын агропромсоюзай хүдөө ажахын хүгжэлтые харуулха выставкын директор.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: конкурсын чемпион, Кабанскын районой Твороговой шубуунай фабрикын оператор Т. И. Нечаева; түрүү hуури эзэлhэн гурбан бэрхэшүүл (зүүн гарhаа) Ивалгын районой «Пригородный» совхозой түлөөлэгшэ Т. Б. Банзаракцаева (гурбадахи hуури), Кабанскын районой Твороговой шубуунай фабрикын оператор Т. И. Нечаева (нэгэдэхи hуури), Прибайкалиин районой «Ильинкинский» совхозhоо Г. А. Гаврикова (2-дохи hуури).

М. ХАМАГАНОВАЙ фото.

АДУУН hҮРЭГӨӨ ОЛОШОРУУЛАЯ

ОРОЛДОСОТОЙГ[ОО] ТҮХЕЭРЭЭ

Талын шэмэг болоhон хөөрхэн заахан унаган үнжэгэн зөөлэхэн ногоо зулгаажа ябаhанаа, моритой хүнэй дүтэлхэдэ, эхэеэ дахан саашаа ондор-ондор оодорно. hүрэг адуунай дундаhаа үдхэн ута дэлhэтэй хара азарга шуухиран гараад, саашалжа ябаhан унаганай гүүе hүрэг руугаа эрьюулэн асарна. Унаган үдхэн hүмбэйгөө хүхэжэрхёод, наранай халуун элшэ доро игаан, нариихан хүлнүүдээ жиинхэй, эдеэлжэ байhан эхынгээ хажууда амаран хэбтэшэнэ. Адуушан хабартаа эдэ бүгэдые хаража, хөөрхэн унагануудые өөгшөөн ябадаг ёhотой даа.

Гүүнүүдэй унагалха хаhада адуушад унтаха нойроо мэртэжэ, эмээл мориндоо буунгүй шахуу үдэр бүри hүрэг адуугаа эрьежэ, гараhан лэ унагадые хаража холо ошонгүй ябадаг юм.

Лопсон Жамсаевич Имескенов Сэеэнай совхоздо арбан хоёр жэлэй туршада адуушанаар хүдэлнэ. Зургаан жэлэй саана тэрэ районой мэдээжэ адуушан, аха нүхэр Самбу Гармаевич Отбоевой наhанайнгаа амаралтада гарахада, ажалыень даажа абаад, ахалагша адуушанаар томилогдоо hэн.

Малша айлай бүлэдэ түрэhэн тэрэ бага наhанhаа адуушанай хүнгэн бэшэ ажалые hайн мэдэхэ байгаа. Магад өөрөө адуу моридто тусгаар дурлаhаншье байжа болоо.

Тэрэ гэhээр горитойхон саг үнгэрөө. Жэл бүри совхозой адуун hүрэг олошорно. Илангаяа hүүлэй жэлнүүдтэ адуу моридой hүрэг олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнэй абтахада, дүршэлтэй олон малшад адуушадаар ажаллажа эхэлээ hэн. Мүнөө Лопсонтой суг адуушанаар Д. Д. Саганоев, В. И. Будашкаев, Б-Ж. Имескенов гэгшэд хүдэлнэ. Тэдэнэртэ бүхыдөө 800-гаад адуу морид даалгагданхай гээшэ.

Совхозой адуушад ажалаа бригадна подрядай гуримаар

Хориин районой «Георгиевский» совхозой Амгалантын hүнэй фермэдэ табан hаалишад 96 үнеэ hаадаг юм. Дүй дүршэлтэй hаалишан Мария Батуевна Ширапова үнгэрэгшэ жэлдэ даажа абаhан үнеэн бүриhөө 2911 килограмм hү hаажа, ажахы соогоо түрүү hуури эзэлhэн байха. Тэрэ байгша ондо үнеэн бүриhөө 3500 килограмм hү hааха хүсэлэнтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажалай ветеран М. Б. Ширапова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Совет орон дотор

ГРОЗНЫЙ. Чечено-Ингушай гүрэнэй университет медицинскэ факультедтэ студентнүүдые абаха тухай соносхоо. Нэгэдэхи курсда 150 хүн абтахаар хараалагдана. Байтараа, факультедэй үргэдхэгдэхэдэ, клиническэ бааза байгуулагдаха юм. Ороной элдэб нютагуудта хүдэлдэг дүршэлтэй багшанар өөhэдын врачнуудые бэлдэхэдэнь республикада туhалха хүсэлтэй байhанаа мэдүүлээ hэн.

ТБИЛИСИ. Грузиин ССР-эй Наукануудай академиин машинануудай механикын институдта бишыхан тракторнуудта хэрэглэгдэхэ дизельнэ двигатель бүтээгдээ бэлэй. Үhөөр хүргэлдэдэг хоёр цилиндрэй агрегат 12 морином хүсэтэй юм. Энээнь бишыхан тракторай хүдэлхэдэ, яhала хүрэхэ. Республикада бии байгаа предприятинуудта тус дизелиие олоор бүтээжэ болохо юм.

КАЛИНИНГРАД. Швецийн хэдэн городуудай ажал хэрэг эрхилдэг бүлэгөөрхидэй ба муниципалитедүүдэй түлөөлэгшэдэй албанай хэрэгээр областной түбтэ ерэлгэнь хоёр талынхидта туhа болобо. Калининградай болон Карлсхамай хоорондо харилсаа холбоон тухай, мүн тэрэшэлэн эндэ Швециин промышленна выставкэ үнгэргэхэ тухай протоколнуудта гар табилгаар уулзалга түгэсэhэн байха юм. Тэрээнhээ гадна эд бараа андалдан абалсаха, экономическа сэхэ холбоо тогтоохо тухай хэдэн предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй бизнесменүүд хэлсэhэн байгаа.

АЛМА-АТА. «Урданай тюркскэ хүшөөнүүд: хэлэн, литература, соёл, археологи, түүхэ» гэhэн темэдэ совет-турецкэ коллоквиум Казахстанай ниислэл хотодо үнгэргэлгэ өөрынгөө ба түрэл хэлэнүүдээр ехээр hонирходог болоhонтой холбоотой. Казахай ССР-эй Наукануудай академидэ тэрэ болоод дүүрээ. СССР-эй болон Турциин хоорондохи соёлой ба эрдэм ухаанай талаар харилсаа холбооной правительствануудай хоорондын программын хэмжээгээр тэрэ эмхидхэгдэhэн байгаа.

ТБИЛИСИ. Республикын театрнуудай актернуудтай уулзалгада театральна фестиваль хотын хүн зониие суглуулна. Грузиин 15 театрнуудай коллективүүд, мүн тэрэшэлэн фестивалиин айлшан — Канадын hайн дуратанай театр энэ ехэ харалгада хабаадана. Фестивалиин hүүлдэ Грузиин Театральна ажал ябуулагшадай холбооной пленум болохо юм. Тэрэ үнгэрhэн театральна сезоной дүнгүүдые согсолхо.

РОСТОВ-НА-ДОНУ. Область дотороо эгээ түрүүшын техническэ лицей гол мүрэнэй флодэй 14-дэхи СПТУ-гай дэргэдэ байгуулагданхай. Эрхим шадабаритай мэргэжэлтэдые шата шатаар бэлдэхэ гэжэ хараалагдана. Лицейн программын ёhоор, ниитын эрдэм ухаан, социологи, этикэ заагдахаар хараалагдана.

СЕМИПАЛАТИНСК. Газар доро атомна туршалгануудые хэдэг районуудта дүтэ ажаhуудаг областиин хүн зондо «Ядерна туршалгануудhаа хохидоhон үхибүүдтэ» гэhэн жаса туhалха зорилготой юм. Үбшэн үхибүүдэй, инвалидуудай хуби заяае хүнгэдхэхэ, үншэн үхибүүдтэ, олон үхибүүдтэй айлнуудта туhалха арга тэрэ олгохо. Эмнэлгын газарнуудые бариха, мүнөөнэй хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр хангаха гэжэ түсэблэгдэнэ. Ядерна туршалгануудые буруушаадаг «Невада-Семипалатинск» хүдэлhэн, Эб найрамдал хамгаалха совет комитет, СССР-эй Литфонд, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүүгэдэй совет жаса, хэдэн предприятинууд, нютагай газетэнүүдэй редакцинууд тус жасые байгуулаа юм.

БАРАНОВИЧИ (Брестскэ область). Областиин «17 сентябрэ» колхоздо парфюмерэй мэргэжэл бии болонхой. Мылэ ба эрхим шанартай крем үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг норкын тоhо ба өөхэ Москвагай парфюмерно-косметическэ «Свобода» нэгэдэлэй, Калугын синтетическэ зүйлнүүдэй комбинадай ба «Уральские самоцветы» фабрикын нэрэ дээрэ эндэhээ эльгээгдэнэ. Ажахын тоосоной гуримда орходоо, ан үсхэбэрилгын ажахыда цех эмхидхэжэ, дээрэ хэлэгдэhэн үнэтэй сэнтэй зүйлнүүдые буйлуулха технологическа түхеэрэлгэ тодхоhон байгаа бшуу. Тиигэжэ колхоз хэдэн зуугаад мянган түхэриг ашаг олзо абанхай.

ТАМБОВ. hамгантаяа 11 үхибүүдые хүмүүжүүлжэ байhан электро-гагнууршан В. Коцюбын гэр бүлэ өөhэдын автомобильтай болоо hэн. Зүүн-Урдын түмэр замай Кочетовкын локомотивна депогой профкомой үүсхэлээр тэрэнэй коллектив В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүүгэдэй совет жасын областной отделенеэр энэ бүлэдэ машина дамжуулhан байгаа. Профсоюзууд, үргэмжын жасанууд, энэрхы сэдьхэлэй холбоонууд олон хүүгэдтэй айлнуудта ехэ анхарал хандуулдаг болоно байнхай. Жэшээнь, «Тамбовагромонтаж» нэгэдэл гэр бүлын хүүгэдэй байшангуудта амяарал гэрнүүдые худалдажа абаа hэн. Харин Тамбовско облгүйсэдкомой баталан абаhан тогтоолой ёhоор, гурбаhаа олон үхибүүнтэй, шадал багатай айлнууд областиин түбэй магазинуудhаа hунэй зүйлнүүдые түлбэригүйгөөр абадаг болонхой.

РИГЭ. Республикын 6,5 мянган таряашадай ажахынуудта үйлэдбэрилэгдэhэн продукциие түргөөр магазинуудта хүргэхэ талаар үйлэдбэриин-худалдаа наймаанай «Латвияс земниекс» фирмэ туhалха байна. Дэлгүүр дээрэ продукци абаашаха өөртөө зохид саг тухай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдhээ дулдыдадаг сэн тухай фермер телефоноор хэлсэхэ, асарhан продукцияа тушааха аргатай болоо. Харин hүүлдэ тэрэнэй нөөсэлгын дэбтэртэ түлбэри мүнгэн оруулагдаха юм. Мүнөө дээрээ гансал мяха худалдаха. hү, үндэгэ, ондоо продукци худалдаа гэжэ хараалагдана.

ОДЕССЭ. Дайнай ветерануудые, пенсионернүүдые, шадал багатай айлнуудай үхибүүдые Хара далайн эрье дээрэхи хотын кинотеатрнууд түрүүшын түлбэригүй сеансда hаяхан уриба. Баримтата ба уран hайханай фильмүүдые харуулалтые «Киновидеопрокат» нэгэдэл эмхидхээ юм.

ШЕЛЬКОВО. (Костромской область). Костромскойн газар дээрэ Александр Николаевич Островскиин дурасхаалай заншалта үдэрнүүд үнгэргэгдэбэ. Россин олохон хото городуудай артистнууд болон ородой агуу ехэ драматургын бүтээлнүүдтэ hүгэдэг хүнүүд эндэ сугларhан байгаа. Мүнөө жэлэй үдэрнүүдэй гайхамшагта илгаануудай нэгэниинь гэбэл, Николо-Бережкэдэхи hүмэ хүдэлжэ эхилээ. Тэндэ Островский хүдөөлүүлэгдэнхэй юм.

ТОБОЛЬСК. (Тюменскэ область). Байгаали хамгаалха талаар уласхоорондын «Обь-90» экспедицидэ хабаадагшад «Механик Калашников» гэhэн теплоходоор Иртыш мүрэнөөр ябаад, Обёор тамаржа эхилээ. Эрдэмтэд ба ниитын хүдэлөөнүүдэй эдэбхитэд яаралтай шэнжэлэлгэнүүдые хэхэ, суднануудай ябадаг газарнуудhаа, хото городуудай дүтэ шадарhаа уhа бэ шорой абажа, туршалга хэхэ юм. Обиин адагта Салехард хотодо экспеди[...] гэсэхэ. Эндэ бүхы тоо б[...]тануудсогсологдожо, Об[...] Иртыш мүрэнүүдэй байд[...] hайжаруулха талаар тодо[...] заабаринууд дурадхагдаха той.

ХАРЬКОВ. Эрдэмэй-үйл[...]риин «Электроприбор» нэг[...]дэ зохёогдоhон гэрэй компьютер «Икар» гэжэ нэрл[...]хэй. Үйлэдбэриингээ ш[...] хубилгаhан предприяти т[...]ниие бүтээдэг болонхой. Д[...] hургуулинуудта, предпри[...]нуудта, эрдэм шэнжэлэлгын [...]ститудуудта компьютернүү[...] дутагдаха ябадалые зайсуу[...]да, шэнэ компьютер ту[...] юм.

КАЗАНЬ. Автономито [...]публикын байгуулагдаhаар [...] жэлэй ойе Татаарай АСС[Р] ажалшад hэя тэмдэглэбэ. У[...]лай, Куйбышевска, Киро[...] Россин бусад областьнууд [...]лон автономито республика[...]дай делегацинууд ойн ба[...] хабаадахаяа ерээ hэн. Ойн [...]рай суглаан дээрэ үгэ хэлэг[...] шиидхэгдээгүй асуудалнууд [...]хай нюуса далдагүйгөөр х[...] Республикада гэмгүй hайн [...] дүнгүүдшье туйлагданхай[...]ри мүнөө жэлдэ 300 мил[...] түхэригэй продукци дото[...] дэлгүүртэ нэмэжэ эльгээх[...]га боломжо бии.

ЕРЕВАН. Газарай хүдэлi[...]hээ хохидоhон Ленинакан[...] харгынуудэй барилгые түрг[...] хэхэдэ түмэр бетон зүйл[...]дэй шэнэ завод туhалха б[...]той. ФРГ-гэй Улаан Хэрэ[...]нэй бүлгэм хотын хүн зон[...] тэрэниие түлбэригүйгөөр д[...]жуулhан байна.

(ТАСС).

ХЭХЭ АЖАЛЫНЬ ХИЗААРГҮЙ

эзургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые, саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрые һунгаха хүнгэн бэшэ зорилгонууд депутадуудай урда табигдаба.

КПСС-эй Муйскын райкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Чесноков районно Совэдэй түрүүлэгшын тушаал эзэлхэ дуратай байһанаа мэдүүлбэ. Районно Совэдэй түрүүлэгшэ болохомнай гэһэн мэдүүлгэнүүдые арадай депутадууд Г. Х. Никитенко, А. А. Симкин, С. Р. Бодеева, Г. В. Феськова гэгшэд бэшэжэ, сессиин хүдэлмэридэ хабаадагшадые өөһэдынгөө программануудтай танилсуулһан байха юм.

— Би районно Совэдэй түрүүлэгшэ болоо һаа, һуурин посёлогуудта байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые бариха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулхаб. Таксимо посёлогто оёдолой «Туяана» гэжэ нэгэдэлэй филиал бариха талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлэлсэхэб. Айл бүхэнние байратай болгохо, хүн бүхэндэ ажал олгохо гээшэ минии гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно,—гэжэ КПСС-эй Муйскын райкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Чесноков мэдүүлбэ. А. М. Чесноковой программа бусадайхиһаа үндэрөөр сэгнэгдэбэ. Нюуса һунгалта боложо, олонхи депутадуудай дэмжэлгээр А. М. Чесноков Муйскын районно Совэдэй түрүүлэгшээр һунгагдаба.

Райгүйсэдкомой түрүүлэгшын тушаалда А. П. Зенченко, Таксимогой дунда һургуулиин багша В. М. Ведерников хоёрой кандидатура дурадхагдажа, нюуса һунгалтын бюллетеньдэ оруулагдаба.

— Александр Петрович Зенченко Муйскын районно Совэдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр 1989 оной декабрь һараһаа хойшо ажаллажа байна. Богонихон сагай туршада ехэ арга шадалтай коллектив бүридхэжэ, районой ажалшадай түрүүшынгээ алхамуудые хэхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулалсаа. Минии һанахада, Александр Петрович саашадаа үшөөл ехэ юумэ хэхэ арга шадалтай, үүсхэлшэ хүн. Районно Совэдэй гүйсэдкомые зургаануудай хүтэлбэриижэ, депутадуудайнгаа хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, районой социально-экономическа хүгжэлтые түргэдхэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ аргатай, залуушье хүн,—гэжэ Северомуйскын поссоведэй түрүүлэгшэ В. Н. Логвиненко хэлэбэ. Арадай депутадууд А. И. Кардаш, В. Н. Татаринцев, М. М. Рахимов гэгшэд А. П. Зенченкын кандидатурые дэмжэжэ, үгэ хэлээ.

— Арадай депутат А. П. Зенченкые райгүйсэдкомой түрүүлэгшээр һунгаа һаа, ехэ алдуу гаргахагүйбди,—гэжэ мэдүүлбэ.

Нюуса һунгалтын дүн гаргажа үзэхэдэ, А. П. Зенченкын түлөө 49 депутат дуугаа үгэһэн байна. Александр Петрович партийна, профсоюзай хүдэлмэридэ ябажа, зонтой холбоо барисаатайгаар ажаллаха баян дүршэлтэй болоһон хүн юм.

— Нютагай Совэдүүдтэ ехэ эрхэ үгтэбэ гээшэ. Эдэ эрхэнүүдээ зүбөөр хэрэглэжэ, районойнгоо ажалшадай һуудал байдалые һайжаруулхын тула бидэ, депутадууд, эршэтэйгээр ажал хэрэгээ бэелүүлхэ болонобди,—гэжэ райгүйсэдкомой түрүүлэгшээр дэбжүүлэгдэһэн А. П. Зенченко депутадуудтаа, сессиин хүдэлмэридэ уригдаһан айлшадтаа хандаба.

Муйскын районно Совэдэй эмхидхэлэй сесси хоёр үдэрэй туршада үнгэргэгдэжэ, совет эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд райгүйсэдкомой таһагуудые даагшад, саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр һунгагдажа, баталагдаба. Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын тушаалда дүрбэн хүн нюусаар һунгалтын бюллетеньдэ оруулагдаба. «ЛатБАМстрой» поездын барилгын участогай начальник С. М. Капустин бусадһаа залуу, һайн бэлэдхэлтэй байжа, Муйскын районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр һунгагдаба.

Районой арадай эрдэм һуралсалай таһагые даагшын тушаалда С. Ю. Мурзин дурадхагдаба. Урдань Таксимогой нэгэдэхи дунда һургуулиин багшаар, директорээр хүдэлһэн байха юм. 1989 оной декабрьһаа районой арадай эрдэм һуралсалай таһагые даагшаар хүдэлнэ.

— Нүхэр Мурзин дүрбэн һарын туршада арадай эрдэм һуралсалай таһагые даагшаар хүдэлнэ. Энэмнай богони саг гээшэ ааб даа. Гэбэшье, энэ богони саг соо нилээд ехэ ажал ябуулаа гээд хэлэхэ хэрэгтэй. Холын Северомуйск, Тоннельный, Муяын-Адаг посёлогуудай һургуулинуудта ехэ үсөөн харагдана. Зарим һургуулинуудта классууд, спортын залнууд дуталдана. Северомуйскын дунда һургуулида 2000 үхибүүд һурана. Эндэ һургуулиин үшөө нэгэ байшан бариха шухала. Эдэ бүхы асуудалнуудые СССР-эй, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй, нютагай Совэдүүдэй арадай депутадууд зүб тээшэнь шиидхэлсэхэ ёһотой. Эндэ С. Ю. Мурзинай эдэбхи үүсхэл, эрид шиидэнги абари зан хэрэгтэй, —гэжэ хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын дунда һургуулиин директор В. Ч. Раднаев, багша Л. П. Сермягина болон бусад хэлэбэ. С. Ю. Мурзинай кандидатурые хоёр часай туршада зүбшэн хэлсээд, тэрэнэй түлөө 31 депутат дуугаа үгэһэн байба. Иимэ шанга хөөрэлдөөн, шүүмжэлэл С. Ю. Мурзинай сэдьхэл бодол соо бүхэхэнөөр хадуугдажа, эрхим һайнаар хүдэлхэ хэрэгтэнь һургаал болохо бээз гээд һанагдана.

Райгүйсэдкомой эмхидхэлэй таһагые даагшаар А. Н. Яковлева, райгүйсэдкомой хэрэгүүдые эрхилэгшээр Н. В. Осьминкина, юрэнхы таһагые даагшаар Д. Д. Очирова, социальна хангалгын таһагые даагшаар О. В. Гордеева гэгшэд һунгагдаба.

Залуу район соо хэгдэхэ юумэн эргагүй ехэ. Газар уһаяа, ой модоёо, ашагта малтамалнуудаа гамтайгаар, аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, посёлогуудаа болбосон түхэлтэй болгохо, үхэр мал, оро, адуу олоор үсхэбэрилжэ, районойнгоо ажалшадай хэрэглэмжые хүсэдөөр хангаха гэһэн холын хараатай түсэбэй проект хаража үзэһэн, ехэ анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэһэн, зарим тэды нэмэлтэнүүдые оруулһан байна.

Удаадахи сесси дээрэ районой социально-экономическа хүгжэлтын холын хараатай түсэб баталагдаха юм. Муйскын райсоведэй арадай депутадууд хизаар дайдаяа баян дэлгэр болгохын тула хэмжээнүүдые абажа эхилбэ гэхэдэ болоно.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

ФРГ-эй ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ШИИДХЭБЭРИ

БОНН. 5 миллиард маркын хэмжээнэй банкын урьһаламжа Советскэ Союзда үгэхэ гэһэн шиидхэбэри ФРГ-гэй правительство абаба. Эдэ мүнгэ зөөри СССР-тэ экономическа реформонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ нүлөөлхэ байна гэжэ ФРГ-гэй правительствын тусхай түлөөлэгшэ Ханс Кляйн эндэ үнгэргэгдэһэн конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Немец банк болон «Дрезднер банк» түрүүтэй банкнуудай нэгэдэл энэ урьһаламжые 15 жэлэй болзороор үгэхэ байна гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

Бундестагай мүнгэн һангай комисси правительствын шиидхэбэриие дэмжэбэ. Гуримшуулагдадаг сүлөөтэ дэлгүүрэй экономикодо орохо-донь, совет арадай ажахыда туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхэ зорилготойгоор энэ урьһаламжа үгтэхэ байна гэжэ нэгэ дуугаар баталагдан абтаһан тогтоол соо хэлэгдэнэ.

МОНГОЛОЙ НЭГЭДЭХИ ДАНГИНА

УЛААН-БААТАР. МНР-эй Худалдаа наймаанай ба харилсаанай министерствын 20 наһатай машинистка Нацгийн Мүнхцэцэг Монголой нэгэдэхи дангина гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ гэжэ ТАСС-ай корреспондент Дугар Санжиев дамжуулна.

Республикын дангинанарай эндэ болоһо дүүрэһэн конкурсын дүнгүүд иимэ байна. Конкурсын түрүүшын шатада 120 басагадай дундаһаа 15-ниинь шалгараа. Гурбан аймагай, Дархан болон Улаан-Баатар хотонуудай түлөөлэгшэд хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө конкурсдо хабаадаба.

Циркын зал соо суглараһан олон тоото хүн зон тэрээндэ амжалта хүсөөд, бүхы ажаябадалдаа зол жаргалтай, урагшатай һайн ябахыень хүсэбэ.

Энэ амжалта намда ехэл хэрэгтэй гэжэ Н. Мүнхцэцэг ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. Юундэб гэхэдэ, нёдондо жэл конкурсоор орожо шадаагүй хари хэлэнүүдэй институтда мүнөө орохые бодомжолно бшуу. Мүнөө энэ үндэр нэрэ зэргэнь ондоошье конкурсдо туһалжа болохо аалам.

ТУСХАЙ СЕМИНАР

ВАШИНГТОН. Совет-американ хамтын предприятинуудые байгуулгын хараа түсэбүүд тушаа тусхай семинар эмхидхэгдэнэ. Американ юристнүүдэй нэгэдэл тэрэниие эмхидхэдэг юм. Энэ нүлөө ехэтэй эмхиин штаб-байшан соо ТАСС-ай корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, хоёр ороной худалдаа наймаанай бүлэгөөрхидэй түлөөлэгшэдтэ нюур нюураараа уулзажа хөөрэлдэхэ, худалдаа наймаанай харилсаа холбоогоо һайжаруулха хараа түсэбүүдые, али алинда ашатай туһатай харилсаанай замда тохёолдожо байһан бэрхэшээл түбэгүүдые усадхаха арга боломжонуудые зүбшэн хэлсэлгын оршон байдалда уулзаха арга олгохо гээшэ июниин 25-да Мирджинии штадай Хёрндон хотодохи шэнэ технологиин түбтэ нээгдэхэ семинарай гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

(ТАСС — АПН.)

...аад жэлэй хугасаа соо хүнэй бэе махабадта энэ үбшэн тахалай һужэрэн хүгжэлгые удааруулһан хэдэн эм дом зохёогдонхой. Гэбэшье медицинын ехэ амжалта туйлалтануудтай байгаашье һаань, аша үрэ ехэтэй эм дом олдоогүй байһаар гэжэ 90-дэхи онуудай һүүл багта үшөөл олдоогүй байхаар гэжэ Сан-Францисско хотодохи Калифорниин университедэй отделениин ректор, доктор Джу...

...ООРОНДЫН ХУРАЛДААН

...НЦИСКО. «Ерэ-... СПИД эрдэм ...тика хүрэгэр» ...тэй СПИД-тэй асуудалнуудаар ... зургаадахи ...э нээгдэбэ. Дэл... оронуудай, тэ...тскэ Союзай 12 врачнууд, эрдэм...шэд, политиче...тын ажал ябуу...дана.

...д - медигүүдэй ...рус элирүүлһэн ... үнгэрһэн 10-лиус Кревэнс амаршалгын үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглээ.

СПИД үбшэниие аргалха эм дом һаяын хэдэн жэлэй туршада байгуулагдажа, 90-дэхи онуудай һүүл багта үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байха гэжэ американ элитэ эрдэмтэ, аллергическэ ба халдабарита үбшэнгүүдэй национальна институдай директор Энтони Фаучи хэлэбэ. Эрдэмэй 2500 хүдэлмэриин рефератуудай табигдаһан энэ конференцидэ ехэ этигэл найдал олгонобди гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

...НДА ГАЗАР ХҮДЭЛБЭ

... Дүрбэн гара... Иранай газар ...э газар ехээр ...НА гэдэг мэдээ...твын мэдээсэһэ... ороной баруун...уудта Рихтерэй ...ор, 7,3 балл хү...ар хүдэлөө.

... аюулай түбынь ...эл хотоһоо ба... 200 модоной га... 15 секундын ...эн мянган бай... захиргаанай һандаргагдаа гэ...тмтээгдээ. Энэ ушарһаа Зүүн Азербайджанай, Мазендеранай, Каспиин далайн эрье шадархи Мазендеранай, Гилянай провинцинуудта илангаяа ехэ һандаралнууд, һүйдхэлнүүд болобо. Зендеран болон Решт хотонууд илангаяа ехээр һандаргагдаа. Хүн, зоной дунда хосорһоншье, шархатаһаншье ушар бии. Хэдэн арбаад мянган хүн зон гэр байрагүй үлөө. Зайн галаар, уһаар хангалгын түхеэрэлгэнүүд һандаргагдаа. Хохидогшодто туһаламжа үзүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүдые засагаархид абажа байна.

ҮГЫ ҮГЭНҮҮДЭЙ «ҮЛГЫ»

МАНАЙ буряад бэшэг гурбан «дабхар» алфавит дамжаһаар хүгжэн ерэхэдээ, тэрэнэй бэрхэшээлнүүдһээ һаатаагүй, саг сагайнгаа эрилтэнүүдтэ дүүрэн харюусажа, ниитын гаһар ехэ дабшалтые толгойлһоор үндэһэжэһэн баян түүхэтэй. Энээниие баталһан зүйл — Хоца Намсараевич Намсараевай түрэһөөр 100 жэлэй ой тобойсо гэршэлжэ, тэрэниие совет буряад литературын эхи табигша гэжэ хаа хаанагүй — Хэжэнгэдэ, Улаан-Үдэдэ, Москвада үшөө дахин тодоруулба хэ юм.

Буусата угаймнай яһан
дээрэһээ
Буряад оромнай үндэһэлнэ.
Түрэл арадайнгаа түүхэ
бэшэгһээ
Түбидэ соёлнай зэдэлнэ.

Октябриин хубисхалай заяагаар автономито гүрэн боложо баталагдаһан буряад уласта бодото искусство болон литературые шэнээр эхилхэ гэһэн хурса хараа тэрэ үеын түрүү бэлигтэниие ехэтэл һонирхуулжа байгаа ха юм. Эгээл эндэһээ эхин эршээ абаһан арадай бэлигтэ хүбүүн Хоца Намсарайн гэгшын хурса гуурһан «гал тээрмэ» шэнги «сахилгаа зуран» гүйжэ эхилһэниинь тэрэ бэлэй.

Тиин 1919 ондо тэрэнэй «Харанхы» гэжэ зужагһаа эхилээд, саашадаа «Үбгэн Гэлэнэй үгэ» поэмэ «Эзэн ба богоол», «Нэгэтэ һуни», «Цырэмпил» гэһэн зохёолнууд хойно хойноһоо хэблэгдэжэ, тэрэ дээрэ хэлэгдэгшыемнай батаар гэршэлжэ үгэнэ.

Эрдэмтэ Ц. Б. Цыдендамбаевтай Х. Н. Намсараевай нэгэтэ хөөрэлдэжэ һуухадаа тэрэнэй иигэжэ хэлэһые мартадаггүйб: «...Дүрсэлэн хэлэһэн хоёр зуу гаран үгэ словарь соо оруулагдаагүй байна», үгышье һаа «Байгалай загаһые губшажа барашагүй, буряадай үгые суглуулжа барашагүй». Эдэ хэлэһэн үгэнүүдһээнь эшэ татан «Буряад-ород» словарь соо оруулагдаагүй, арад зоной дунда үлэшэһэн үгэнүүд тухай, мүн баһа һургуули тушаа хэды үгэ хэлэхээр гэжэ бодомжолнобди.

Республикын олон тоото журналистнууд, бэшээшэдэй дунда үгэ хэлэнэй талаар арсалдаан гэнтэ гарадаг. Үндэһэн хэлээ обор мэдэхэ заримашуулай урдаа бариха юумэнь энэ —«Буряад ород» словарь лэ болошодог. Словарь соо оруулагдаагүй үгэнүүд арадай дунда үшөөл дүүрэн юм гэжэ тэдэнэймнай заримаг мэдэдэггүйл хаш даа.

Дурсагдагша сударые дахин хэблэхээр болошоо гэжэ олон багшанар, оршуулагшад болон оюутан хэлсэдэг болонхой. Зүгөөр хэдыдэхи ондо шэнээр гараха тухайдань үргэн уншагшаднай мэдэхэ ёһотой гээшэ. Ниитэ зонһоо далдалжа, «нюусаар» гэнтэл гарашаха болоо һаа, ямар үрэ асархаб даа! Юрэдөө словарь согсолхо гээшэмнай ганса нэгэн гү, али хэдыхэн бүлэг зоной урдань орохо тон бэрхэтэй, болошогүй хэрэг! Энэ харюусалгатай хэрэгтэ нютег бүхэниие хабаадуулха гэхэ гү, аргынь олоһо, түсэбэй ёһоор холбоо байгуулха шухала байна.

Словарь бүридхэхэ гээшэ олон һайн талатай. Нэгэ шухалань — эзэн хүнэй адуугаа хорёодо хаажа бүридхэһэн шэнги, үндэһэн үгынгөө шэнжыень татажа, баялигыень согсолжо, нэгэ бүхэли судар болгохо гээшэ, хэлэ бэшэгэймнай аймагай нэгэ шата, хүгжэһэн баримта болохо бэлэйл.

Дээрэ дурсагдагша «буряадай үгые суглуулжа барашагүй»— гэһэн үгэ ажабайдалай али нэгэ үнсэг дайража гараһан бодол байха. «Үгы» үгэнүүдые «зон далай» сооһоо «хахуулидажа» бариха хэрэгтэ уран зохёолшод, эрдэмтэд, багшанар болоод, түрэл хэлэ бэшэгтээ холбоотой бусад олон эрхэтэд хабаадалсаха уялгатай гээшэ.

Жэнхэни соёл болбосоролоо, һайн һайхан удхата ёһо заншалаа, мүн ажаһуудал байдалай һургалта шухаг зүйлнүүдые мэдэхэ хуушанай булгатанарай арадаймнай дунда бии байһаниинь — энэ хэрэгэймнай «түшэг-хэшэг» болохо байна бшуу. Баялигай хүрьһэн— арад ха юм!

«Буряад үнэн» газетэдээ үшөө нэгэ шэнэ «сонхо»— рубрика бии болгожо, тэрэ орхигдожо «үншэрһэн» үгэнүүдые мүнөө нэгэдэхэ булангдаа суглуулжа, саашадаа бата замдань табиха гээшэ манай уласай (ниитын) анхаралһаа алдагдаха ёһогүй асуудал мүн! «Буряад үнэнэй» булган захата «мансы» соогуур дэгжэхэдээ, ябан ошон «наһаа» хүсэхэдөө өөрын үнэмшэлгэтэй боложо, арад түмэндөө алба хэжэ эхилхэл. Би өөрынгөө зэлжээндэ «Үгы үгэнүүдэй үлгы» гэһэн шэнэ рубрика дурадкажа, словарь соо оруулагдаагүй үгэнүүдһээ үсөөхэн тэдыень гансахан лэ баримтын тэдысэ дурданаб.

1. Намяад — хумуудай гадар булгайр.
2. Оргорго — узуур уялаа.
3. Туура — хударгын гуулин гоёолто.
4. Хяаза — мори тэргын оглёобын хүбшэ түмэр.
5. һульдяа — аян замда мориной эсэхэ (һульдиха, һульдиба гэхэ мэтээр хэлэгдэдэг).
7. Биибэр — лимбын нүхэн үүдэй нэрэ.
8. Зэтхэр — хюмһанай хара.
9. Үрэлхэ — хони аладаг арга.
10. Мэсын арга — хирурги.
11. Мэсын аргашан—хирург.
12. Хаша — гуталай хуушарһан ула.
13. Хаша — дотор өөхэ хайлуулхада гараһан тоһон.
14. Хаша — саашань хаша, углууда хаша г. м.

Саашань тоолохо болоо һаа олон ааб даа. Би нэгэтэ жараад гаран оноор 73 «үгы» үгэ оложо, К. М. Черемисовтэ Москвагайнь адресаар ябуулһан хүм. Мүнөө тэрэнэйм буулгабари өөртэм олдоногүй. Жэшээлэн хэлэхэдэ «П» үзэгтэ арбаад гаран үгэ үгы байна һэн.

«Гансата» гэһэн үгые словарь соо буруу удхатайгаар тайлбариланхай. Бидэ тэрэ «дүримдэнь» дадажа, ямаршье ушарта тэрэл алдууе сахинабди. «Гансата» гэһэн үгые (Сразу, одновременно гээд оршуулна). Энэ — сразу — гэһэн үгые «гансата» гэжэ үгүүлнэ бшуубди. Урда үеымнай буряадуудай яряанай үгэ соо «Гансатые гэгүүлһэн» гэжэ үгэшье ябадаг һэм шуу. Энээндэ нэгэ жэшээ дурдажа элирхэйлэе. «...Гансатые гэгүүлжэ, тэрээнэй урдаа хаража һууһан (нэгэ) хүбүүе сэрэгэй арын хүдэлмэридэ абаашабал ха»— гэһэн хөөрөөн тэрэ холын домог сооһоо дуулдагша бэлэйл.

Иигэжэ зарим үгын буруугаар тайлбарилагдаһан гэхэ гү, али оршуулагдаһан ушараар гасагдажа, мэдүүлэлдээ буруу удхатай үгэ оруулжа болохогүй! Эдэ мэтын хилбарханшье һаа, хоротой зүйлнүүдые хожом хэблэгдэхэ «Буряад-ород» словарь согсолходоо, айхабтар нэрлэр хинаха тухай ехэл һанаата болонгёор мэдүүлнэб.

Зогсонги үе сагай хойшолонгоор үндэһэн хэлэмнай өөрынгөө түрэл «байгаалиин» хүгжэлтэһөө түригдэһэн шалтагаанһаа уламжалан ехэ хохидолдо ороһон юм.

Ургажа ябаһан үетэнэй эхэ хэлээ нуга һүрэмэ ура наряар мэдэхээ болиһон ушараар, бэлигтэй зохёолшод, поэдууд дороһоо урган тодорбогүй гээд ажабайдал харуулба. Энээхэн баримта иигээд хэлэжэрхихэдэ хэдыхэн үгөөр дүүрэбэшье, хэтэдээ мартагдахагүй гомдолго «сараа» уран зохёолоймнай, мүн бусад соёлто һалбарида үлээжэрхибэ ха юм.

Үнгэржэ ерэхэдээ түрэлхи үгээ «шалшарантуулжа» ородшолон хэлэдэг болообди. БАЯР — гэһэн үгые «Баир», Бууза —«Позы» гээд бэшэжэ, буряадай ниислэл хото Улаан-Үдынгөө гудамжануудай дундуур томо гаршаг хадхаха гээшэ нэгэ талаһаа бодомжогүй, нүгөө талаһаа доромжолһон зүйл боложо харагдадаг агшэ. Ород нүхэдэйнгөө буряад үгэнүүдые хазагайруулжа үгүүлдэг ушарһаа, дам тэдэниие һажаажа, хэлээ эбдэжэ болохогүй! Бидэ, буряадууд, ородой алишье үгые байһан соонь үгүүлдэг, тэрэниие сахидаг һэн тула, адлихан эрхэ хэнэйшье талаһаа байхадаа, эндэ хуулида харша зүйл үгы ха юм даа. Энэ талаар нэгэ жэшээ: шабаа халдаһан гуталтай хүнэй гэртэшни орожо, таһалга соогуурши ни ябуултахада «энэ хүн мэдээ» гэжэ өөрөө шабартай гуталаараа хибэс дээгүүрээ «оймолсоһондол» тон адли болоно бшуу.

Буряадай эрдэмэй хүрээлэндэ (минии эдир залуу ябахада монгол бэшэг номтой үбгэдүүд «эрдэмэй хүрээлэн») гэдэг һэн, дурсагдагша асуудалнуудые анхаржа, заһахаар тэдыень гуримшуулха, мүн суглуулха согсолхо талаар тусгаар нүхэдые томилхо, һомолхо һэн гээд һанагдана.

Залуушуул Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшын дээдэ һургуули түгэсхөөд, ажал дээрэ ерэхэдээ үшөөл мүлирөөгүйнь» ажаглагдадаг. Нэгэтэ Мухар-Шэбэрэй районой (нэрэ обогынь һананагүйб) нэгэ басаган буряад хэлэнэй факультет дүүргэһэн аад, иигэжэ намда хөөрөө агша һэн: «Бидэ буряад хэлэнэйнгээ хэшээлдэ ородоор хөөрэлдэжэ ойлголсодогбди». Тэрэ гэһээр олон жэл үнгэршэбэ. Энээхэн дурсагдагша баримтын ёһоор, буряад хэлэнэйнгээ баялигые, тэрэнэй тон хэрэгтэй шүүһэ шэмые сэдьхэлэйнгээ, «хүрьһэндэ» гүйсэд шэнгээгээгүй оюутанай, хожомоо бээ даагаад хүдэлхэдөө, һурагшадай «унда харяама» хэшээл үгэхэ гээшэнь тон бэрхэтэй байха гээд һанагдана. Юрэдөөл «хубхай хуурайгаар» үнгэрхэл юм бээз, тезд энэмнай ёһо дүүргэлгэн лэ! Иимэл ушарһаа эжынь, абань гэһэн үгэнүүдые «эжыниинь», «абаниинь» гэжэ хойнонь «һүүл» шагтагалдаг болошоо бшуу. Минии гэхэ гү, манай үе сагта иигэжэ бэшэдэг, хэлэдэгшьегүй һэн. Тиимэ дүрим, гуримшье байгаагүй...

Август һара соо һэн гү, нэгэтэ Буряадай радиогоор «Түрэлхи хэлэнэй хэшээл» үнгэргэхые соносоо һэм. Тэндэ (стул, стол, гостиница, туалет) гэһэн үгэнүүдые оршуулжа үгэнгүй, тэрэл хэбээрнь ойлгуулжа гараал даа. Бидэ туд бүриинь байһан соонь хэлэдэгшье һаа, тусгаар хэшээл үгэжэ саг хэрэглэһэн хадаа, оршуулжа үгэхээ мартажа болохогүй байгаа. Оршуулхада (һандай, шэрээ, зошолуур, шабхан) гээд лэ дүүрээ ха юм даа. һандали — скамейкэ г.м.

Мүнөө тосхон, һуурин бүхэндэ хүүгэдэй ясли, саадууд бии болгогдожо байнхай. Эндэ тусгаар мэргэжэлтэд хүмүүжүүлэгшээр табигдаха саанаа, буряад хүүгэдтэй газарта заатал һаа үндэһэн хэлээ һайн мэдэхэ зониие табиха ёһотойт гэжэ сагнай эрилтэ хэжэ эхилбэ. Гадна Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшын дээдэ һургуулида шэнэ факультет бии болгохоор болоо гээд һананабди. Дунда һургуули дүүргэжэ гараһан үетэн хэн болохоёо үшөөл ойлгоодүй, тээлмэрдэһэн зандаа ябадаг. Үхибүүдэй түрэлхиин бэлиг элирүүлхэ гээшэ мүнөө сагта эгээл шухала болсшоод байнал даа. Энэл асуудалые эрдэм ухаанай үндэһөөр шиидхэжэ шадаа һаа, Эхэ оромнай түргэдхэлгын замда бүхэли шатаар урагшаа гараһан мэтэ болохо бэлэй.

Үндэр һэшхэл бодолтон, түгэлдэр ехэ сэдьхэлтэн энэ асуудалые бүри холоһоо һабагша татан ойлгоно. Ойлгожо шадахашьегүй, ойлгохо дурагүй хүнүүд баһал дундамнай байха. Тэдэ зариманай түрэл хэлэндээ, үндэһэн соёлдоо нёлбоһон шэнги, бүри доодо шатын амитанай абари харуулхадань, голхоржо сүхэрхөөр аягүй байдаг агша. Иигэжэ сэдьхэлээрээ доройтон унаһан хүнэй дотор хи байдал гүн бодолой элшэдэ нэгэ «соороогүй», бодото болбосоролой «дабһа», «хужар» халдаагүйл байхадаа, урасхалгүй боложо тогтошоһон татуур шэнги, дотороо бухалшажа хүбхэнтэшэһэн, амидаралгүй газартал үрэжэлгүй хооһон лэ!

Ямар нэгэн һалбараяр дээдэ һургуули дүүргэһэн мэргэжэлтэн аад лэ, ниитэ соёл болбосоролоороо доогошогуур шатада ябадагууд баһал байдаг. Арадайнь абажа ябаһан арюун удхата заншалай, эдэлжэ ерэһэн эрдэмэйнь «Эрдэни зэндэмэниин» гэрэлтэ зайе тэрэнэй сэдьхэлдэ дуһаажа, тэрээнһээ һайн һайханай аша үрэ хүлеэхэ гээшэ яаһан хүндэб... Газарта оёоргүй һуулга табяад, тэрэнээ уһаар дүүргэхэ гэһэнтэй адлирхуул хаш.

Үндэһэн уласайнгаа аршаанта һайхан домогые, түүрээжэ ерэһэн түүхэ, бэшэгые һайнаар ойлгоогүй һаа, түгэлдэр үндэр соёлтон бэшэ, «эрэмдэг» хайрата эрхэтэн мүн! Түрэл хэлэн, эхэ соёлһоо таһархадаа эдир залуу үетэмнай сэдьхэлээрээ үгытэй боложо, түргэн «түүхэй» бодол шэдэлһэн гэхэ гү, али һөөргэ хэлэхэдэ, далигүй жэгүүртэн болошоно бшуу.

Түрэл хэлээ түүхын замһаа
Төөрюулхэеэ һэдэһэн
Түргэдүү мухар түүхэй
зонһоо

Түбэг ехэ үлэһэн.
Заһажал абаха — аһан гоп
Заяанаймнай зорилгоп!

Үнгэрэгшэ хабар республикын уран зохёолшодой съезд боложо, тэндэ РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ С. В. Михалков хабаадалсаа һэн. Тэрэ республикадамнай хэдыхэн хоногой туршада байха зуураа, Буряадай ниислэлдэ национальна шэнжэтэй барилга, эдеэ хоолой зүйл мүн хубсаһа хунарһаа эхилээд харагдабагүй гэжэ тэмдэглэһэн юм. Зүб ажаглагдаа! Энэ талаар партиин Буряадай обком, республикын Министрнүүдэй Совет бодожо үзэхэ, барюубшатай тобшолол хэхэ ёһотой гээшэ. Энэ асуудалые харааһаа алдажа болохогүй!

Саашань хэлэхэдэ, «Гэсэрэй» мянган жэлые тэмдэглэжэ, тэрээндэ хүшөө бодхоолгоор буряад уласай гүн соёлой хэрэгүүд хизаарлагдаха бэшэ, харин түүхын дурасхаалнуудые һэргээхэ талаар ехэ ажалай эхин болохо ёһотой. Тэрэ тоодо «Буряад-ород» словарь согсолхо хэрэгтэ бүхы наһаяа зорюулһан К. М. Черемисов республикымнай национальна хэлэ бэшэг, соёлдо тон ехэ габьяатай хүн һэн тула, мүн лэ ниитын зүгһөө халуун анхаралаар хүреэлэгдэжэ, тэрэнэй нэрэ хүндэтэ ёһоор мүнхэлэгдэхэ зэргэтэйл.

1676 онһоо хойшо Буряад орондо буддизмын нэбтэржэ эхилһэн тухай эртын домогууд соо уншанабди. Тиин Агаһаа эхилээд Алайр хүрэтэр тангад бэшэг, тэрэнэй философи дэлгэрээ. Энэшье үеһөө бүри урда сагта Буряадай хурса бэлигтэн, һонор ухаатан монгол үзэг бэшэгтэй байһан. Гэбэшье тэрэ бэшэг «эрдэмэй зэбсэг» боложо, алба хээ бэшэ, саг сагайнгаа эрхээр эгээлэй юрын эд мэтэ хосордог һэн. Ихэдээ хэдыдэхи ондо буряадууд өөрын үзэг бэшэгтэй байһан гэжэ тодолхо болонобибди?

Буряадай ниислэл хото Улаан-Үдынгөө нэгэ буланда хэлэ бэшэгэй талаар дурасхаалай «тамга» бодхообол, олон зуун жэлэй гүн сооһоо толорһон толи мэтэ тобойжо һуухал һэн ха.

Арад бүхэнэй үндэһэн
хэлэн —
Абажа ябаһан түүхэ
бэшэгынь,
Түмэн жэлые зуража хээлэн
Түүрээжэ ерэһэн эрдэм
соёлынь!
Элдэб арад хэлээрээл
дүтэлнэ —
Интернациональна үүргэеэ
хүтэлнэ!

Дансаран ДОРЖОГУТАБАЙ,
Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.
Хэжэнгэ.

ЭРТЭ УРДЫМНАЙ ТҮҮХЫН ҺАБАГШАНУУД

АМЕРИКЭДЭ ХҮН ХААНАҺАА БИИ БОЛООБ!

Америкэ түбидэ хүн дүрсэтэ һармагшад үгы юм. Тиимэһээ эндэ хүн анханда Азиһаа ошоһон гэжэ тоологдодог. Тиигээд тэрэнь монголоидно расын хүнүүд байгаа гэдэг.

Америкэдэ хүн хэдэн зуун жэлэй урда тээ бии богоо гэжэ тоологдодог байгаа. Харин һүүлэй үедэ хэгдэһэн шэнжэлэлгын ёһоор, бүри эртэ балар шулуун зэбсэгтэ үедэ тэндэ хүн ошоһон гэнэ.

Берингын хоолой шадар Америкэ Ази хоёрые холбоһон хуурай газар байгаа. Тэрээгээр дамжан, американ түби руу ургамал, мүн амитад ошоо. Тэдэниие ангуушад дахан ошожо, тэрэ түбидэ байн байн һуурижаһан юм гэнэ.

ХУННУ ТУХАЙ

Манай эрын урда тээхи зуунай һүүл ба IV зуунай эхиндэ мүнөөнэй Үбэр Монголой газар дээрэ нүүдэл угсаатад хүсэ орожо эхилһэн юм. Эртэ урдын хитадууд тэдэниие сюнну гэдэг байһан. Хожомынь тэдэнэр хунну, хуннанууд, гуннанууд гэһэн нэрээр алдаршаһан юм. Тэдэнэр мүнөөнэй Пекинһээ баруун хойшоо оршодог Ордос гэдэг нютагта бэхижэжэ, Хитадай хаан түрэдэ морин сэрэгээр харсага түргэнөөр байд гээд лэ добтолон орожо, тэдэниие ехэтэ түхашаруулдаг, эд зөөриень дээрмэдэн абаашадаг байгаа.

Хунну гэгшэдһээ урдашье эндэ байһан нүүдэлшэд добтолжо зобоодог байгаа. Тиимэһээ газар хүреэнүүд, ута хананууд эндэ тэндэ бодхоогдодог байһан. Теэд эдэнь ехэ туһа болодоггүй хадань Хитадай империин хойто хилые зубшуулан, нэгэн ехэ, айхабтар ута хана бодхоогдожо, тэрэнь дэлхэй дээрэ Хитадай агууехэ хана гэжэ алдаршаһан юм. Аргагүй олон, үй түмэн зон энэ барилгада хабаадуулагдажа, бүхэли хаданууд урбуулагдан, гүнзэгы хабшалнууд шоройгоор дүүргэгдэн, сэхэ зам гаргагдадаг байгаа.

Энэ ханын утань дүрбэ гү, али табан мянган километр юм. Тэрэ шулуу ябталжа хэгдэнхэй. Үндэрынь 6-һаа 10 метр хүрэтэр, гэбэшье дунда зэргэнь 7,5 метр, үргэниинь 5,4 метр юм. Дээгүүрнь бүхэли отряд сэрэгшэд гү, али хоёр хүнгэн тэргэ зэргэлжэ ябаха аргатай. Тэрэ хана соо зурагар нүхэнүүд болон шагаабаринууд хэгдэнхэй. 2,5—3 модо болоод лэ, хоёр дабхартай харуулай башнинууд баригданхай. Дээдэ дабхартань амбразуратай талмай түхеэрэгдэнхэй, харин доодо дабхартань харуулшадай байха байра байгаа. Дайсадай мориин сэрэгшэдэй харагдахада, харуулшад хоёр дабхарай талмай дээрэ гал аһаажа, аюул тухай мэдээсэдэг һэн.

Хуннанууд хурдан моридоороо гүйлгэлдэн ерэжэ добтолоод, тэрээ уруунь сүмэрэн орожо, ханын саана байһан хүн зониие дээрмэдэдэг байгаа.

1 зуун жэлэй тэн багаар хуннанууд дотороо хёмороотой боложо, урда ба хойто гэжэ илгарэн бутарһан юм. Энэ үедэ хитадууд тэдэниие бута сохижо, урда хуннануудынь Хитадай мэдэлдэ ороһон, харин хойтонуудынь баруун зүг барин яба ябаһаар, финно-угорско (эдээндэ ханты, манси, коми, мари, мордва, удмур, эстон, финн гэдэгүүд хабаатай) угсаатанаар худхаралдаад, гуннанууд гэжэ шэнэ арад боложо, Волгын эрьедэ Волгын Булгаар гэһэн гүрэниие байгуулаад, Кавказай арын алаанууд (осетинүүдэй элинсэг) гэдэгые эзэмдээд, саашаа Европо тээшэ дүүлижэ, Дунай мүрэн дээрэ ехэ хүсэтэй үргэн гүрэн байгуулһан юм. Тиигээд 454 ондо гуннануудай Аттила гэжэ удамаршынь наһа барахада, энэ гүрэн бутаржа һандарһан. Гуннануудай мэдэлдэ байһан аваар, волгодохи булгаар, болгар, хазаар болон бусад угсаатад бээ даагаад хүгжэхэ аргатай болоһон байгаа.

Хуннануудай ажаһууһан үлэгдэлнүүд Улаан-Үдэ шадар Сэлэнгын эрьедэ, мүн республикын урда нютагуудта олдонхой, мүнөө малтагдан шэнжэлэгдэжэ байдаг.

СЯНЬБИ БА КИДАНЬ УГСААТАН

Хуннанууд манай эрын урда тээхи 3-дахи зуун жэлэй үедэ дун-ху гэдэг угсаатанай холбооe бута сохиходонь, тэрээн дотороһоо сяньби гэжэ нүүдэл угсаатад илгаран гараһан юм. Тэдэнэр мүнөөнэй Үбэр Монголой газар дээгүүр нүүжэ ябадаг байһан. Эдэ угсаатад сооһоо тоба гэдэг угсаатан эгээл ехэ үүргэ дүүргэжэ, манай эрын IV зуун жэлэй һүүл багаар өөрын гүрэниие байгуулһан юм.

Сяньби угсаатадай нэгэдэлэй V зуун жэлдэ һандаран бутархада, тэдэнэй нэгэ хубиһаань хори буряадууд таһаран гараа гэһэн тухайламжа Ц. Б. Цыдендамбаев хэһэн байна.

Кидань арадай бэшэгэй хэлэндэ үндэһэлэн, хуушан монгол хэлэн бии болоһон юм гэһэн тухайламжа бии.

Л. ШАГДАРОВ,
БИОН-ой хүдэлмэрилэгшэ.

АГУУ ИЛАЛТЫН 45 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

«...ЭХИР ХОЁР БЭЛЭЙБДИ»

Загарайн районой Первомэевка hууринда ажаhуудаг ажалай ба дайнай ветеран Сергей Кузьмич Мильгуновтой танилсаха зорилготой hэм. Үйлсэдэ ябаhан зонhоо hурагшалан, гэрыень оложо ерэбэб. Апрель hарын игаабари дулаахан үдэр hэн. Шэмээшэг хүнэй бариhан гэр гэжэ абаhаар таамаар. Нилээн бараг, бүдүүн, нэгэ жэгдэ модоор углууень «hалаабшалжа» сабшаhан үндэр томо байшангай газаадахи hандали дээрэ наhажаал болоhон гэрэй эзэд хөөрэлдэжэ hууба. Хажуудань таба-зургаан наhанай аб-адлиханууд хоёр хөорхэн хүбүүд наадана. Мэндэшэлжэ, ерэhэн ушараа хэлэхэдэмни, үндэр томо бэетэй гэрэй эзэн энеэбхилhээр урдаhаамни бодожо, дохолhоор дүтэлбэ. Барбагар томо гараараа гарымни шангаар адхажа, хүндэмүүшээр гараа дэлгээн, гэртэ орохые урая hэн.

Ялайшатаа угаагдаhан шала дээгүүр гэрэй эзэн эхэнэрэй өөрынь урлан бүтээhэн элдэб үнгын хибэсүүд дэбдеэтэй. Гэр соонь hаруул, уужам. Урдэ ханада үлгөөтэй хуушанай фото-зурагуудые hонирхон хараnaб. Сергей Кузьмичай залуугаар абхуулhан фото-зураhаа баатарлиг томо хүн омог дорюунаар энеэбхилэн hууна.

Намтарыень hонирхожо, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүлэтэ жэлнүүд тухай асуухадамни, ходол энеэбхилжэ, шогложо ябадаг хүхюун зантай Сергей Кузьмичай шарай шэрүүн болоодхёо hэн.

— Юун гэхэ юм даа? Нэгэнэйл тухай ябагдаа hааб даа. Тиигээдшье дайсанаа эшээндэнь хүрэтэр үлдэлсэжэ, даралсажа шадаагүй хүм. Энэ хүлөө шархатаад, дүшэн гурбан ондо нютагаа бусаха баатай болоо бэлэйб,— гэжэ С. К.

Мильгунов хэлээд, бодолгото болон дуугай hууна.

Эхир хүбүүд Сергей, Василий Кузьмич Мильгуновууд 1918 ондо Хориин районой Үнэгэтэй hууринда түрэhэн юм. Хамтын байдал тогтоожо байhан хүлгөөтэ сагта тэдэ хоёрой үхибүүн наhаниинь үнгэрөө. Балшар багаhаа хара ажалай амта таниhан байха. 12 наhатай байхадаа, Сергей Василий хоёр «1-ое Мая» колхозой гэшүүд бололожо, ехэшүүлээр адли hүнеэр үдэрые хэжэ, хүдөөгэй бүхы ажалда ябалсаа.

1939 ондо Сергей сэрэгтэ татагдаад, Алтайн хизаартаалба хэжэ эхилээ hэн. Энэ үедэ совет-финн дайн эхилээд, тэрэнэй алба хэжэ байhан часть оронойнгоо баруун хилэ тээшэ ябуулагдаба. Гэбэшье, Эстониин хилэ хүрөөд ябахадань, тэрэ дайн дууhажа, тус частиин сэрэгшэд гэртээ табигдаа бэлэй. Түрэл нютагаа бусажа, трактористаар хүдэлжэ байхадань, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн эхилшөө hэн.

Дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ эсэгын эхир хоёр хүбүүд хоёр ондоо зүг тээшээ таhаран ошоhон юм. Василий Кузьмич Мильгунов Эхэ оронойнгоо зүүн хилэ дээрэ танкистаар алба хэжэ байhанаа, баатарай үхэлөөр унаа. Харин Сергей Кузьмичай 1941 оной сентябрь соо баруун фронт хүрэжэ ерэхэдэ, дайсан Орехово-Зуево шадар хүрэтэр ерэнхэй, Москва тээшэ тэгүүлжэ байгаа.

51-дэхи стрелково полкын бүридэлдэ абтаhан С. К. Мильгунов фронт хүрэhөөр лэ байлдаанда ороод, үнишье болонгүй хүлөө шархатажа, Сокольники шадар сэрэгэй госпитальдо хэбтэхэ баатай болоо. hэра тухай саг соо аргалуулаад, дахин фронт эльгээгдээ hэн.

— Дайсанайнгаа «hөөө» хуха сохижо, баруулжаа бага багаханаар түрижэ эхилээд байгаабди. Смоленскэ областиин нэгэ багахан hуурин сүлөөлхын түлөө шангахан тэмсэл болоhон юм. Хас тамгатан энэ байлдаанда булигдаха болоhоноо мэдэхэдээ, hууриниие галдажа эхилээ. Тиихэдэнь бидэнэр шадаха зэргээрээ hууриниие түргэн сүлөөлжэ, тэндэхи зониие абархые оролдообди. Нэгэ гэр сооhоо эхэнэр хүнэй hүхирхэ дуулдаба. Хэдэн сэрэгшэд тэрэ гэр руу гүйлдэжэ ороходомнай, багахан үхибүүгээ шангаар тэбэриhэн эхэнэр хажуудахи таhалга руугаа заажа, эндэ гурбан фрицүүд хороод байна гэжэ манда хэлээ hэн. Тэдэ гурбаниие тууюжа гаргахадамнай, тэрэ эхэнэр тэдээндэ аhажа, улаан гараараа усадхахаар бэлэн байгаа бэлэй. Тиихэдэнь эхэнэр хүнэй иигэжэ хороо бусалхаар болгожо шадаа хадаа эдэшни ээмдэhэн газартаа юу hайтайгаар аашалhан байгаа хаб гэжэ бодоходоо, бидэнэр Эхэ ороноо харин дайсанhаа сүлөөлжэ, зондоо амгалан байдал асарха ёhотойбди гэжэ шэбшэн, бүри эршэтэйгээр баруулжаа тэгүүлээ бэлэйбди,— гэжэ Сергей Кузьмич тэрэ сагаа hанан, хөөрэжэ hуугаа hэн.

1943 оной март hарада Сухиничи хото шадаа болоhон байлдаанда Сергей Кузьмич хүндөөр шархатаад, сэрэгэй госпитальдо аргалуулhанайнгаа удаа тэрэл онойнгоо ноябрь hарада гэртээ бусажа ерээ hэн. Тулгуур тулажа ябабашье нютагаа бусаад, амаржа хэбтэхэ саг тэрээндэ байгаагүй. Агуу Илалтын ерэтэр трактористаар хүдэлжэ, медаляар шагнагдаа. Харин дайшалхы зарим шагналнуудынь дайнай hүүлдэ эрэлхэг сэрэгшые оложо ерээ юм.

— «Москва хотые хамгаалhанай түлөө» гэжэ медаль хоёр дахин барюулаа. Нэгые үгэхэдэмнай, гээжэ болохо гэжэ hанаа ёhотой,— гэжэ Сергей Кузьмичай шоглоходонь, номин сэнхир тэнгэриин үнгэтэй нюдэнүүдынь галтай хүхюун боложо, шарайнь зөөлэрөөд hуугаа hэн.

С. К. Мильгунов наhанайнгаа амаралтада гаратараа, хонин ажалда хүдэлөө юм. Эндэшье габшагайгаар ажаллажа, ажахынгаа түрүүшүүлэй зэргэдэ ябаа. Зинаида Иннокентьевна хани нүхэртөө табан үхибүүтэй болоо hэн. Тэдэнь булта айлайхин боложо түбхинэнхэй. Мүн тиихэдэ 14 ашанартэй болонхой.

— Газаа наадажа ябаhан Вадим Виталий хоёр ашанарнай Василий бидэ хоёртол адли эхирнүүд юм даа,— гэжэ Сергей Кузьмич хэлээ бэлэй.

Мильгуновтонhоо гараад, аятайханаар шараhан апрелиин наран өөдэ нюдөө үргэжэ харахадаа, Сергей Кузьмичай табатайнууд аша хүбүүд Вадим, Виталий хоёр иимэл ходо сэлмэг, номин хүхэ тэнгэри доро ажабайдалаа түхеэрhэй гэжэ шэбшэн ябаа бэлэйб.

Г. ДАГБАЕВ,
Авторай фото.

Спорт *Спорт* *Спорт* *Спорт*

ФУТБОЛИСТНУУДНАЙ— ЗОНЫН ЧЕМПИОНУУД

Хүүгэдэй спортын hургуулинуудай командануудай дунда футболоор Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Улаан-Үдын авиационно заводой стадион дээрэ болобо. Манай зонын долоон область, хизаар болон автономито республикын команданууд хабаадаhан байгаа. РСФСР-эй Арадай эрдэм hуралсалай министерствын түрүү hуури эзэлхын түлөө зонын нааданууд үшөө 6 хотодо, тусхайлбал, Красноярскда, Курганда, Горькидо, Смоленскдэ Калининградта, Армавирта үнгэргэгдөө. Эдэ зононуудта шалгараhан 12 команда hурагшадай дунда футболоор Россин Федерациин түрүү hуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха юм.

Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын 6-дахи hургуулиин ахалагша тренер Сергей Константинович Шалышкинай hурган hоридог эдир футболистнууд манай республикын нэрэ хүндые хамгаалба.

Тиихэдээ түрүүшын гурбан уулзалгада манай эдир футболистнууд Яхадай АССР-эй командые —2:0, Сахалинай областиин hурагшадые —5:0, Шэтын областиин түлөөлэгшэдые 3:0 тоотойгоор шүүжэ, зургаан очкотойгоор түрүүлhэн байгаа. Саашадаа хоёр турта спортсменүүднай Амарай областиин болон Хабаровска хизаарай командануудтай наадахадаа, бүхы арга шадабаряа гаргажа, хүсэ шадалаа элсүүлэн, 1:1 тоотойгоор тэнсээд, түрүү hуурияа алдаагүйшье hаа, хүсэгдэхэ тооной болоо hэн. hүүлшын үдэрэй гурбан уулзалга зонын чемпиониие, шангай hуури эзэлэгшэдые тодоруулха ёhотой байгаа. «Ямар команда илажа гарахань гээшэб?»— гэжэ футболдо дуратайшуул hонирхон хүлеэбэ.

Хабаровска хизаарай ба Шэтын областиин команданууд эгээл түрүүлэн талмай дээрэ гараа. Хэрбээ илалта түйлабал, Шэтын областиин hурагшад зонын чемпионуудшье болоходоо магадгүй hэн. Ушарынь юуб гэбэл, тэдэнэр 8 очкотой болоод ябаа. Хабаровска хизаарайхид эдэнэрhээ нэгэ очкогоор гээгдэбэ. Талмай дээрэ hонирхолтой, шанга тэмсэл болоhон байха юм. Хоёр командын эдир футболистнууд хамгаалалтадаа, добтолгодоо жэгдэ hайнаар наадаба. Уулзалгын дүүрэхэ багта хабаровскынхид эршэмтэйгээр добтолжо, тоо нээгээ. Түрүүшээр аажамаар наадаhан Шэтын команда урагшагүйдэлгэhөө гарахын тула хэдэн дахин добтолбошье, уулзалгын дүнгые хубилгажа шадабагүй. Хабаровска хизаарай команда 1:0 тоотойгоор шүүгээд, дүн хамта 9 очкотой боложо, урагшаа гараба. Тиихэдээ Буряадай АССР-эй ба Шэтын областиин түлөөлэгшэдые нэгэ очкогоор ахяа hэн.

Удаань Яхадай АССР-эй эдир спортсменүүд Сахалинай командатай мүрысэхэдөө, үетэнөө 2:0 тоотойгоор шүүжэ, дүрбэдэхи hуурида гараба. Тэдэнэр зургаан очкотой болоhон байгаа.

hүүлшын уулзалгада манай республикын болон Примориин хизаарай эдир футболистнууд хабаадаба. Нааданай эхилэмсээр, хоёр тээhээ шанга добтолгонууд хэгдэнэ. Айлшадай командын гэшүүд бэеэр томонууд, хурдан солбонууд юм. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Юуб гэбэл, эдир футболистнуудые hурган бэлдэдэг Олимпиин халаанай спортын hургуули Владивостогто хүдэлдэг. Хизаарай бүхы заха булангуудhаа бэлигтэй бэрхэ хүбүүд шэлэгдэжэ, эндэ hурадаг байна. Гэбэшье энэ жэлэй зонын мүрысөөндэ Примориин хизаарай эдир хүбүүд хэнгалтагүй муугаар наадаа гээд тэмдэглэлтэй.

Зүгөөр hүүлшын уулзалгада эдэнэр бүхы арга хабаяа гаргажа, футболдо дуратайшуулай урда нэрэ түрэеэ үргэхэ гээ хэбэртэй. Тиигэhээр Примориин хизаарай эдир футболистнуудай добтолгонууд улам эршэмтэй, аюултай болошо захалба. Командын тренер Е. И. Афанасьев ёhотойл дирижер шэнгеэр хүбүүдээ хүтэлбэрилнэ. Энэ командаhаа Игорь Залата (№ 8), Александр Акулич (№ 16) гэгшэд hайнаар наадажа, манай спортсменүүдые тухашаруулна. 14-дэхи номерой добтологшо Виктор Михайленко эдэнэй дундаhаа илангаяа шалгарна. Нэгэдэхи таймай 20-дохи минутада тэрэ тоо нээбэ. Нааданай түрүүшын хахад 1:0 тоотойгоор дүүрээ.

Хоёрдохи таймай эхилэмсээр, айлшаднай бүмбэгэ абаад, манай командын хэдэн гэшүүдые мэхалжэ, үнөөхил В. Михайленко нааданай тооё 2:0 болгобо. 17-дохи минутада уhанай урасхал мэтээр эбхэрhэн үшөө нэгэ добтолгын үедэ Виктор дахинаа шалгараhан байгаа —3:0!

Футболистнууднай hула муугаар, эсэнгеэр наадана. Мэдэн гэhээ, урда тээнь амархадаа, манай команда Хориин район ошожо, республикын чемпионадта хоёр уулзалга хэhэн байгаа бшуу. Тиихэдээ эсэнгүй яаха hэм даа?!

Эгээл энэ үедэ манай эдир футболистнууд шүүжэ гараха юм гэжэ хэн hанаха бэлэй? Магад, гансал тренерынь hурагшадтаа этигэжэ болоо? Үнэхөөрөөшье, саашадаа hанаа зааянда ороогүй юумэн болошо, командымнай гэшүүд Андрей Петров (№ 2), капитан Сергей Харченко (№ 7), Александр Праков (№ 8), Геннадий Гребенщиков (№ 11) гэгшэд 21, 29, 30 болон 37-дохи минутануудта хойно хойноhоонь дүрбэн бүмбэгэ айлшадайнгаа саха руу үдьхэлэн оруулжа, 4:3 тоотойгоор илалта түйлаад, зонын чемпионууд болобо. Энэл ха юм даа, хүсэл зоригтой, нугаршагүй эрмэлзэлтэй байха гээшэ!

Хабаровска хизаарай түлөөлэгшэд — хоёрдохи, Шэтын областиин спортсменүүд гурбадахи hууринуудые эзэлбэ.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын 6-дахи hургуулиин суглуулагдамал команда РСФСР-эй Арадай эрдэм hуралсалай министерствын түрүү hуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахаяа ошобо.

Олег Бабицын (Яхад)— эрхим бэрхэ вратарь, Виталий Рябченко (Хабаровск)— бэрхэ хамгаалагшэ, Алексей Петров (Улаан-Үдэ) бэрхэ добтологшо гэжэ тоологдон, тусхай шангуудта хүртөө.

Илагшадта, шангай hууринуудые эзэлэгшэдтэ Буряадай АССР-эй Арадай эрдэм hуралсалай министерствын Хүндэлэлэй грамотанууд, дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаhан байгаа.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын эдир футболистнууд Яхадай АССР-эй командатай наадана.
В. ПЛУТТЫН фото.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

hүүлэй жэлнүүдтэ Захааминай районой хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй дунда спортын зүйлнүүдээр спартакиада үнгэргэлгэ заншалта болонхой. Энэ удаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда Совет арадай түйлаhан Агууехэ Илалтын 45 жэлэй ойдо зорюулагдаhан мэргэжэлтэдэй спартакиада Михайловка тосхондо үнгэргэгдэбэ. Спартакиадын программада волейбол, шатар, столой теннис, аргамжа таталга оруулагдаба.

Волейбол наадалгаар түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараhан Енгорбойн болон Санагын совхозуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд тон шанга тулалдаа хэбэ. Түрүүшын минутаhаа нааданай жолоое гартаа абажа шадаhан енгорбойнхид уулзалгын дүүрэтэр тэрэнээ hуладхабагүй. Эрмэлзэл ехэтэй байhанай ашаар Енгорбойн мэргэжэлтэд спартакиадын чемпион болоо юм.

Шатарай хюлгэ дээрэ Далахайн совхозой мэргэжэлтэн Виктор Самбуевта хүрэжэ, эрхимээр наадаха хүн олдобогүй. Бүхы уулзалгадаа үлэмжэ бэлигтэй бэрхэ шатаршан байhанаа Самбуев элеэр харуулаад, эгээ олон очко абажа, нэгэдэхи hуури эзэлбэ. Харин СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ совхозой А. Жапов, Б. Бадеев гэгшэд столой теннис наадахадаа шуумар түргэн, оншотой оносотой байжа, түрүү hууринуудые эзэлбэд. Мүн лэ Енгорбойн совхозой мэргэжэлтэд аргамжа татахадаа эгээл хүсэтэйнүүд байгаа.

— Спартакиадын дүнгүүдые согсолходо, шиидхэгдээгүй олон асуудалнууд элирбэ. Дутагдалнууд олон. Имагтал хүдөө тосхонуудта спорт үргэнөөр хүгжөөбэл, эрхим бэрхэ олон ажалшадтай болохобди гэжэ спортдо балай дурладаггүй хүтэлбэрилэгшэдшье ойлгожо абаа ёhотой. Тиимэ хүтэлбэрилэгшэдэй спорт хүгжөөхын түлөө багаханшье анхаралаа хандуулаа, юу хээхэн бүтээгээ hаань, ехэ юумэн түйлагдаха hэн,— гэжэ профсоюзуудай райсоведэй түрүүлэгшэ Владимир Цыбиков мэдүүлбэ.

М. ГОНЧИКОВ.

«СЭНХИР ХАРГЫ ДЭЭРЭ»

Тамаралгаар РСФСР-эй Арадай эрдэм hуралсалай Министерствын hурагшадай бүхэроссин спартакиада Владивосток хотын Номгон далайн далайн-сэрэгэй дээдэ училищиин 50 метрэй бассейнэй сэнхир харгы дээрэ болобо. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ гарахын түлөө тэмсэлдэ 13 команда хабаадаhан байгаа. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын 180 тамаргшад уhанай нюруу дээрэ хабаяа туршаба.

Буряадай АССР-эй Арадай эрдэм hуралсалай министерствын команда амжалтатай hайнаар мүрысөө. 10 хүнhөө бүридэhэн манай республикын командамнай ехэ мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадаба. Тиихэдээ 420 очко абажа, командаараа гурбадахи hуури эзэлээ.

Н. ТЕТЕРИН,
ахалагша тренер.

АГЫН БАРИЛДААШАДАЙ АМЖАЛТА

Ага нютагта арга шадабаритай, дүй дүршэл ехэтэй барилдаашад олон юм. Тэдэнэр орон дотор үнгэргэгдэhэн элдэб шатын мүрысөөнүүдтэ хабаадалсажа, нэгэнтэ бэшэ амжалтануудые түйлаhан байха. Жэшээлхэдэ, hаяшаг округоймнай хэдэн бүхэшүүл бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ хабаадалсахадаа, шангай hууринуудые эзэлжэ, нютагайхидаа баясуулба. Тодорхойлходо, Табтаанай нютагай тамиршан, классическа барилдаагаар СССР-эй спортын мастер Борис Балданов академик Котельниковэй шангай түлөө Красноярск хотодо үнгэргэгдэhэн бүхэсоюзна заншалта мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, эдэбхи ехэтэйгээр мүрысэжэ, хоёрдохи hуури эзэлээд, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй спортын мастерай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхэ болобо.

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Агын хүүгэдэй спортивна hургуулиин тренер Дугаржаб Ешидоржиев энэ жэлдэ бүхэсоюзна хоёр мүрысөөнүүдтэ хабаадалсахадаа, гурбадахи hуури эзэлжэ, бэлигтэй бэрхэ барилдаашан байhанаа гэршэлээ hэн. Энэ удаа Ази түбиин түб гэhэн шанда хүртэхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, хоёрдохи hуури эзэлжэ, одоошье hанаhандаа хүрэжэ, hарбайhанаа абажа, СССР-эй спортын мастерай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхэ болобо. Онсолон хэлэхэдэ, дээрэ нэрлэгдэгшэ хоёр бүхэшүүлнай 30 наhаяа гүйсэhэн байбашье, hорёонуудтаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг байhанай ашаар, спортын талаар иимэ үндэр үрэ дүн түйлаба гээшэ. Эсэстэнь аха нүхэдэйнгөө жэшээгээр хойшодоошье Ага нютагhаа бэлигтэй барилдаашадай урган гараха байhанда этигэнэбди.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр.

ТОБШОХОНООР

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. СССР-эй Госкомспортын шиидхэбэреэр Буряадай хүдөө ажахын институдай ветеринарна факультедэй студентка Ирина Прихочтэ хүнгэн атлетикээр СССР-эй спортын мастерай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

Нёдондо жэлэй август hарада Брянск хотодо үнгэргэгдэhэн СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ дабалтануудтай 2 мянган метрэй зайе тэрэ 6 минута 39,58 секунда соо гаталжа, хоёрдохи hуури эзэлээд, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ hэн.

Тренернүүд П. К. Михалев В. Н. Аверков гэгшэд спортын шэнэ мастерые hурган бэлдэбэ.

Б. МИРОМАНОВ.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ГДР—ФРГ: ТҮРҮҮШЫН АЛХАМ ХЭГДЭХЭН[...]

ФРГ-гэй хилэhээ Берлин хүрэтэр зурыhан харгыгаар тусхай түхеэрэлгэтэй автомобильнууд эдэ үдэрнүүдтэ hүндэлнэ. Эдэ автомашинаар ФРГ-гэй марканууд ГДР-тэ асарагдажа байнхай. Баруун Германида ажаhуугшад эдэ маркануудые германиин марканууд гэжэ нэрлэдэг. Байгша оной июлиин нэгэнhээ тус марканууд ГДР-тэ хэрэглэгдэжэ эхилхэ. Тиигэжэ ФРГ-гэй Валюта нэгэн Германиин болохонь гээшэ.

Тусхай автомашинануудые жолоодогшод ехэхэн ажал хэхэ байна. ФРГ-гэй Франкфурт-на-Майне хотодохи федеральна банкын мэдээсэhэнэй ёhоор, 13,5 миллиард германиин марканууд ГДР-тэ асарагдаха юм. Эды шэнээн хэмжээнэй мүнгэн ГДР-эй эрхэтэдэй гарта мүнөө үедэ байна бшуу. Бүхыдөө хадагалагдажа байhан мүнгэ зөөриин хэмжээн үшөө ехэ ааб даа. Хамта дээрээ 400 миллиард ГДР-эй марканууд hэлгэгдэхэ юм гээд ГДР-эй гүрэнэй банкын вице-президент В. Штоль мэдүүлhэн байна.

Байгша оной июлиин 1-дэ ГДР ФРГ хоёрой хоорондо валютна, экономическа ба социальна талаар нэгэдэhэн тухай гүрэнэй хэлсээн хүсэндөө орохо юм. Энэ хадаа Германиин нэгэдэлгын эгээл түрүүшын алхамынь болохо байна. Мүнөө үедэ хоёр гүрэнэй парламентнууд энэ хэлсээнэй проектые хаража байнхай. ГДР-эй Арадай палата ФРГ-гэй хуулинуудтай зохилдуулан, эрхэнүүдые баталhан өөhэдынгөө актнуудые хаража үзэнэ. Тиин Берлиндэшье, Бонндошье энэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Гүрэнэй хэлсээнэй хүсэндөө оруулагдахада, ГДР-эй экономико хүндэ байдалтай болохо юм. Эндэхи бүхы предприятинуудай 80 процентнь бусад предприятинуудтай аяза мээз буляалдажа шадахагүй hэн тула саашадаа хүдэлгэгдэхэ арга боломжогүй болохо байна. Тиин 3—4 миллион хүдэлмэришэд, алба хаагшад ажалгүй үлэхэдөө болохо юм. Харин тэдхэмжэ үгэхэ гэхэдэ, мүнгэ зөөриин хэмжээн хаанашье хүрэхэгүй байна. Теэд тэдхэмжэ абагшадай тоодо орогшодшье оройдоо 500 марка абаха болоно. Энэнь хүнэй ажаhуудалые хангаха хэмжээнhээ доогуур байха юм. ГДР-эй предприятинуудта ажаллажа байhан хүдэлмэришэдэй hарын дунда зэргын са[...] Баруун Германиин хүдэлмэришэдэй[...] ходоо 2 дахин доогуур байха юм[...] Зүүн Германиин хүдэлмэришэдэй а[...] таажа болохо ха юм.

Экономикые ба финансые хүбии[...] голго, дэлгүүрэй гуримда оролго, ы[...] газарай участогуудаар, гэр байраар[...] наймаа үргэн дэлисэтэйгээр хэлгые[...] гэхэ мэтэ асуудалнуудые шиидх[...] ГДР-эй хүтэлбэри түргэн сагаар хэм[...] дые абаха болоно. Гэбэшье энэн[...] ниие нэгэдүүлхэ хэрэгтэ hайн нүлөө[...] эхэ шадахагүй байна. Тиимэhээ гүрэ[...] сээнэй хүсэндөө оруулагдахын[...] доншье hаа, яарагдана бэшэ гү[...] нэмжанууд ФРГ-дэ, ГДР-тэ соно[...] шээлхэдэ, Баруун Германиин бу[...] депутат, социал-демократ А. Фо[...] журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө[...] ли, Испани, Великобританиин юр[...] гүүрэй гэшүүн болохын тула хэд[...] рэгтэй байhан юм. Энэ үедэ тус г[...] дэй экономико шэнэрхэ байдалд[...] ушартай болоо hэн, харин тиихэдэ[...] ажахыдэ ямаршье бэлэдхэлгүйгөөр[...] най түхэлэй дэлгүүрэй гуримууд х[...] дэхэнь гээшэ гээд мэдүүлhэн байна.

Нэгэдэмэл Германи хадаа НАТО[...] шүүн байха ёhотой гээд, ФРГ-гэй б[...] гай түлөөлэгшэд тоолоно. Энэ[...] гансашье Европын бэшэ, мүн дэлхэ[...] дуудай аша туhые харалсахые баад[...] Тиимэhээ Европодо зүришэлдөөт[...] герние үгы хэхэ, ниитэ Европын а[...] сахиха эмхинүүдые бии болгохые С[...] Союз дурадхана.

Энэ дурадхалые герман хоёр гүр[...] тэлбэрилэгшэд дэмжэжэ байhан г[...] мэдүүлнэ. Гэбэшье НАТО-гай гүр[...] толгойлогшод Хойто Атлантическа н[...] дэ үнэн сэхэ байхаар, энэ нэгэдэл[...] шадань Зүүн Европодо боложо бай[...] билалтануудые хараада абажа, хүб[...] тухайгаа соносхоно. Теэд энэ талаар[...] мууд хэгдээгүй байhаар. Германиин[...] гүрэнүүдэй нэгэдэжэ байhан үедэ ул[...] рондын аюулгүй байдалые сахиха[...] зүб шиидхэбэринүүдые абаха гээшэ[...] удха шанартай болоод байна бшуу.

ХҮН ЗОНОЙ ТОО ОЛОШОРНО

«Ойрын арбан жэлэй туршада XXI зуун жэл ямар байхаб гээд мэдэгдэхэ. Саашадаа түби дэлхэй гээшэмнай хүн зоной ёhотойл үлгын боложо үгэхэ аалам,— гээд хүн зоной тоогой ургалтые шэнжэлхэ талаар ООН-ой фондын директор Нафис Садик хэлэhэн байна. Мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ 5,3 миллиард хүн тоологдодог юм. Хүн зоной тоо тон түргэнөөр ургажа байна гээд жэл бүхэндэ бэлдэгдэдэг элидхэл дотор тэмдэглэгдэдэг.

90-ээд онуудай үеэр дэлхэйн хүн зон үшөө миллиардаар олошорхо байха гээд Нафис Садик багсаамжална. Ерэхэ зуун жэлэй туршада дэлхэйн хүн зоной тоо хоёр гү, али гурба дахин олон боложо магад. Тиихэдэ эгээл үгытэй оронуудта хүн зоной тоо олошорхо байна. Гэбэшье эдэ оронуудай экономико горитой дабшалтануудые хэжэ шадаха аргагүй юм.

Мүнөө үедэ секундын туршада дэлхэй дээрэ гурбан хүн түрэнэ, нэгэ үдэрэй туршада 250 мянган хүн түрэдэг. Ойрын арбан жэлэй туршада жэл бүхэндэ хүн зоной тоо 90—100 миллионоор нэмэхэ байна. Тиихэдэ дэлхэйн бүхы хүн зоной 90 гаран процентнь хүгжэжэ байhан гүрэнүүдтэ ажаhууна. Теэд тэдэниие эдеэ хоолоор хангаха, хубсалуулха, гэр байра үгэхэ, медицинын талаар хангаха гээшэ хүндэ хүшэр болонхой.

Урда Азида ба Африкада хүн зоной тоо эгээл олоор ургаха юм. Мүнөө эндэ тус тустань дэлхэйн хүн зоной 25 ба 12 процентнь ажаhууна. 90-ээд онуудай үедэ эдэ гүрэнүүдтэ тус тустань 310 ба 230 миллион хүн зон ажаhууха болоно. Харин тиихэдэ хүгжэнги оронуудта 2000 он болотор оройдоол 60 миллион хүн зон нэмэхэ байна. Эдэ оронуудта дэлхэйн бүхы хүн зоной 23 [...] центнь ажаhуудаг юм.

Мүнөө дэлхэй дээрэ нэгэ миллио[...] хуу хүн зон үгытэйшүүлэй тоодо [...] юм. Энэ юунhээ болоноб гэхэдэ, [...] миллион гектар газар дээрэхи хурь[...] дана, тропическа ойн модод отолог[...] ан амитан хюдагдана, озоной байд[...] гээшэ нимгэрнэ, дулаарха ушар үзэ[...] эхилэнхэй.

— Мүнөө үедэ эхэнэрнүүдэй бай[...] hайжаруулха, эрдэм номдо hургаха [...] тон шухала. Хүн зоной ажабайдалай [...] гээшые дээшэлүүлгэ хадаа хүн зоной [...] гой ургалтада нүлөөлхэ юм,— гээд Н[...] Садик онсолно.

90-ээд онуудай эхеэр хүн зоной то[...] ургалтые тогтоохо, оршон тойрон[...] гаалиие хамгаалха, үгытэй ядуу бай[...] hайжаруулха асуудалнууд шухала[...] логдохо юм. Тиигээгүй hаа, хүн [...] эдеэ хоолоор хангажа шадахагүй [...] хо байна. Мүнөө Африкын 43 оронуй 25 [...] нэгэ хүн дээрэ абажа тоолоходо, о[...] тарня үйлэдбэрилгэ доошолоо. Латин [...] рикын 23 гүрэнэй 17-нь иимэшүү [...] тай болонхой. Гансал Хойто Америкын [...] мернүүд лэ ороохо тарня ехээр үй[...] рилнэ. Гэбэшье эндэ, ган гасуур бо[...] Үрэжэл hайнтай газар мүнөө үедэ эш[...] дэжа байна ха юм. hүүлэй үедэ Ту[...] Шри-Ланкада Мексикэдэ, Коста-Рикада [...] донезидэ хүн зоной тоо балай ургэ[...] Урдань Маврикий гүрэндэ айл бүхэнд[...] лэ зэргээр табан үхибүүн тоологдодо[...] мүнөө хоёр үхибүүд хүмүүжүүлэгдэнэ[...] на үхибүүдэй гээгдэхэ ушар үсөөн[...]

Александр АНИФЕР[...]
Михаил КОЧЕТК[...]
(ТАСС)

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Литература хэблэлдэ. 10.00—Имагтал байгаали маниие абарха. 10.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. 13.30—Время. (14.10 хүрэтэр). 17.30—Время. 18.00—Футболоор дэлхэйн чемпионат. 20.15—Мультфильм. 20.30—«Впереди мыс Доброй Надежды»—баримтата фильм. 21.30—Парнас тээшэ шата. 21.45—«Богач, бедняк...»—4 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 23.00—Время. 23.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 23.40—П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Уласхоорондын IX конкурсдо. 24.00—Бэлигтэй байлгын аша туhагүй байhан тухай трактат. 00.45—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Снится детство» — фильм - концерт. 9.45—«Арабела» — үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. (Чехословаки). УЛААН-ҮДЭ. 17.00—Манай айлшад. 17.20—Шэнэ hонин (буряадаар). 17.45—Мультфильм. 14.55—Тувадахи уулзалганууд. 18.25—Байгал. 18.45—Байгалай үмэнэхи газар дээрэ. 19.45—«Манай тоонто нютаг». Мухар-Шэбэрэй районой Хушуун-Үзүүр тосхоной ажаhуугшад тухай хөөрөөн. 20.45—Хүдөө ажахын институдай соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—«Разговор на змеиных тропах»—баримтата фильм. 21.35—Калинин хотодо hайн дуратанай хоорнуудай Бүхэроссин конкурсын түгэсхэлэй концерт. 23.00—Время. 23.45—Футболоор дэлхэйн чемпионат.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета (гастроли Красноярского театра муз. комедии)

«Дачный роман»— в 19.

«Дружба»

«Мария, Мирабела в Транзистории»— в 10, «Замужем за мафией»— в 12, 14, 16, 18-10, 20, 21-50.

«Прогресс»

Красный зал —«Фанат»— в 10, 11-40, 13-20, 15-10, 19, 20-40. **Зеленый зал** —«Кодекс молчания» («Мент») (2 серии)— в 10, 12-40, 15-20, 18-10, «Черная роза — эмблема печали, красная роза — эмблема любви» (2 с.) — в 20-50.

«Родина»

«Дай лапу, друг»— в 10, 16-20, «Кодекс молчания» («Мент») (2 с.)— в 11-20, 18-10, «Лошади в океане»— в 14, 21.

«Октябрь»

«Василиса Прекрасная»— в 9-40, 14-50, «Замужем за Мафией»— в 11-10, 13, 16-20, 18-10, 20, 21-50.

«Восток»

«Несуразные каникулы»— в 15-30, «А был ла каротин?»— в 18, 21.

«Байкал»

«Семья» (2 с.)— в 18-30, 21.

«Аршан»

«В городе Сочи темные ночи» (2 с.)— в 18-30, 21.

Редакторай орл[...]
Ц. Б. ЦЫРЕНДОР[...]

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08. зам. редактора —2-62-62. отв секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91. 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63: информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79 п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия —2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатано республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР Ди[...]ректор 2-40-45
Н-003538. Заказ № 146.